Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 142 (2431). ПАЙШАНБА
20 ИЮНЬ, 1974 й
Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлади.
Баҳоси 2 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ТОНГГИ ГАЗЕТАЛАРДА

★ Марказий В. И. Ленин музейи 50 ёшга тўлди. Доҳий гояларини пропаганда қилиш, В. И. Лениннинг ҳаёти ва фаолияти, КПСС ҳамда совет халқининг революцион жанговар ва меҳнат анъаналари мисолида меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашдаги улкан хизматлари учун музей Ленин ордени билан мукофотланган эди. Кеча Москвада Ватаннинг ана шу юксак мукофотини музейга топширилишига бағишланган тантанали йиғилиш бўлиб ўтди.

★ Совет Иттифоқи билан Дания ўртасида дипломатия муносабатлари ўрнатилганлигининг 50 йиллиги муносабати билан СССР Министрлар Совети Раиси А. Н. Косигин ва Дания Бош министри Поуль Хартлинг бир-бирларига табрик телеграммаси йўлладилар.

★ КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари Б. Н. Пономарев бошчилигидаги КПСС делегацияси Франция Компартияси Марказий Комитетининг таклифига биноан 19 июнда Москвадан Парижга жўнаб кетди.

●Уй муборак!

300 ОИЛА ҚУВОНЧИ

Янги-янги массивларни бунёд қилаётган азамат қурувчилар Совет Ўзбекистони республикасининг ярим асрлик юбилейига муносиб меҳнат совғаларини тайёрламоқдалар.

Бугун

ЮНУСОБОД МАССИВИНИНГ А-4 КВАРТАЛИДА БИР ЙЎЛА ИККИТА УЙ-ЖОЙ БИНОСИ ФОЙДАЛАНИШГА ТОПШИРИЛДИ. УЛАРНИНГ ҲАР БИРИ 72 ОИЛАНИ ЎЗ БАҒРИГА ОЛАДИ. БИНОЛАРНИ 1-УЙСОЗЛИК КОМБИНАТИНИНГ КОЛЛЕКТИВИ ТАЙЁР ҚИЛДИ.

159-қурилиш трестининг меҳнат аҳли ҳам 48 оилани хурсанд қилди. Бинокорлар шу массивнинг А-3 кварталида 48 квартирали уйдаги қурилиш ишларини ниҳоясига етказдилар.

4-қурилиш тресті коллективи эса А-1 массивида 40 квартирали уйни фойдаланишга топширди.

Трактор заводининг ишчи ва хизматчилари учун ҳам яна бир қулайлик яратилди. Машинасозлик шаҳарчасида бир йўла иккита уй эгаларига тақдим этилди. Улар 72 ва 48 квартиралидир. Биноларни уйсозлик комбинати қурди.

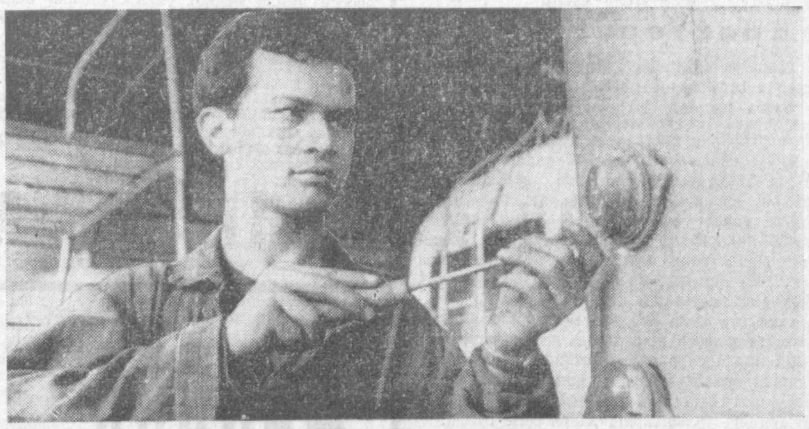

Трамвай-троллейбус бошқармасига қарашли 1-троллейбус депосининг ремонтчилари юбилей олди вахтасида туриб ишлаб чиқаришда яхши кўрсаткичларни қўлга киритмоқдалар. Депо ёш слесари Раҳматулла Солиҳов ҳам Ўзбекистоннинг олтин юбилейига муносиб совғалар тайёрламоқда.

И. Шоиноғомов фотоси.

Трикотажчилар ютуғи

Трикотаж фирмасининг ишчилари ўртасида беш йилликнинг сўнгги йили ҳисобига маҳсулот тайёрлаб чиқараётган юзлаб илғорларни учратиш мумкин. Лидия Васильевна Феоктистова ўтган йилнинг май ойида тўққизинчи беш йиллик шахсий планини бажарган эди.

— Лидия Феоктистова фирмамиз машъали, — дейди меҳнат ва иш ҳақи бўлимининг бошлиғи К. Тишина.— У 1975 йил охиригача яна бир беш йиллик план нормасини бажариш юзасидан оширилган социалистик мажбурият қабул қилган эди. Илғор тикувчи ўз ваъдасини шараф билан бажаряпти. Шу кунларда у 1977 йил календарини қувиб ўтиш арафасида. Фирмада коммунистик меҳнат зарбдори Лидиянинг издошлари кун сайин ортиб боряпти.

Ҳақиқатда ҳам томатома кўл бўлур деганларидек, ишчиларнинг меҳнат ташаббусларини ошириш натижасида барча иқтисодий кўрсаткичлар бўйича бу коллектив илғорлар қаторидан ўрин олиб келяпти. Фирманинг белгиловчи йил ўтган беш ойи мобайнида планга қўшимча реализация қилган маҳсулотлари олти юз минг сўмликдан ортиб кетди.

Бугун

фирма иқтисодчилари коллективга яна бир хушхабарни етказишди. Коллективнинг беш йиллик бошидан буён планга қўшимча реализация қилган маҳсулотлари тўрт ярим миллион сўмликка етди. Бу йирик рақам фирма меҳнаткашларининг тўққизинчи беш йиллик планларини бажарибгина эмас, балки ошириб бажараётганликларидан далолат бериб турибди.

Корхона цехларида йил бошидан буён устки ва ички трикотаж буюмларининг ўндан ортиқ янги хилларини ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Коллективнинг умумий мақсади—республикамиз олтин юбилейини муносиб кутиб олиш ва беш йиллик план топшириқларини муддатидан илгари бажаришга қаратилган.

ЮБИЛЕЙ ЙИЛИ МЕҲНАТ ВАХТАСИ

Ленин ва Меҳнат Қизил Байроқ орденли Ю. Гагарин номидаги Тошкент тўқимачилик машинасозлиги заводининг коллективи мамлакатимиз халқ хўжалиги учун ПЛ-66-68, Р-260-3 маркали ўраш, тўқиш, йиғириш машиналарини кўплаб ишлаб чиқармоқда.

СУРАТДА: 6-йиғув цехининг бир группа пешқадам ишчиларидан О. Фридман, Ю. Матвеев, М. Переверзнев ва С. Дмитриев ўртоқлар.

Ташаббус асосида

Қишлоққа кўплаб такомиллашган машиналар етказиб берамиз! — «Ўзбексельмаш» заводи коллективининг шиори ана шундай. Машинасозлар ўтган беш ой давомида республикамизнинг турли областларига минглаб чигит экиш агрегатлари, кўрак чувийдиган машиналар ва далага гербицид эритмаси олиб чиқадиган мосламалар етказиб беришди. Шу йилнинг ўзида ишлаб чиқариш ўзлаштирилган НЮ—116 маркали олти қаторлаб чигит экадиган сеялкалар ҳам кўплаб жўнатилди. Машинасозлар дала меҳнаткашларига қўл келаётган бундай агрегатлардан юбилей йили планига қўшимча 50 та ишлаб чиқаришга аҳд қилишган.

Корхона коллективи дала ишлари авж олган ҳозирги паллада далага гербицид эритмаси олиб чиқадиган мосламалардан кўплаб жўнатмоқда. Куни-кеча корхонадан республикамизнинг Самарқанд, Жиззах ва Хоразм областларига ана шундай серунум машиналардан 100 та жўнатилди. Завод коллективи қишлоқ меҳнаткашлари учун зарур бўлган техника воситаларини ўз вақтида етказиб бериш мақсадида зиммасига оширилган мажбурият қабул қилган. Машинасозлар буюртмаларни ўз вақтида бажариш учун меҳнат беллашувини тобора қизитмоқдалар.

Ишлаб чиқаришга прогрессив усулларни жорий қила борган корхона 5-механика-йиғув цехининг коллективи ўтган беш ой давомида ишлаб чиқаришга ўнга яқин ихтирочилик таклифини жорий этиб, машиналар йиғув жараёнини икки баравар тезлаштирди. Ҳозир цех конвейерида машиналарнинг йиғиш жараёни икки томонлама ташкил этилган. Бу эса цех коллективига вақтдан ўзиб ишлаш имконини бермоқда. А. Ҳасанов бошқараётган йиғувчи-слесарлар бригадаси беш кунлик топшириқларни тўрт кунда адо этмоқда. Улар юбилей йили топшириқларини Ўзбекистон ССР ва республика Компартиясининг 50 йиллик арафасида бажаришга аҳд қилишган. Илғор бригада изидан бораётган Г. Фатхуддинов, А. Ботков бошлиқ бригада коллективлари ҳам юбилей йили топшириқларини муддатидан илгари бажаришга бел боғлашган. Коллективда ташаббус издошларининг сони кундан-кунга ортиб бормоқда. И. Шеповалов, В. Миркулов каби йиғувчи-слесарлар чигит экиш агрегатларини монтаж қилишда ойлик топшириқларини 1,5 ҳисса қилиб адо этмоқдалар.

●Йўловчиларга қулайлик

ЯНГИ МАРШРУТЛАР

Шу кунларда ишчи ва хизматчиларнинг меҳнат отпускасига чиқиб, саёҳатларга бориши кўпаймоқда. Буни «Самарқанд» автостанциясида янада яққолроқ тасаввур қилиш мумкин. Станцияда йўловчилар оқими кўпайиб бормоқда. Уларни манзилларига тезроқ етказиш мақсадида янги-янги маршрутлар очилмоқда.

Кеча

йўловчилар тушган махсус «Икарус» машиналари Қирғизистондаги Иссиқкўлга йўл олди. Тошкент — Иссиқкўл маршрути бўйлаб ҳар куни 3 та машина қатнай бошлади.

Бундан ташқари Қўқон ва Наманган шаҳарлари учун довон орқали ўтиб борадиган янги маршрутлар ҳам ишга туширилди. Бу маршрутларда иккитадан машина қатнамоқда. Йўловчилар ана шу Ангрен довони орқали Андижон областидаги Ленинск шаҳрига ҳам етиб бораяптилар.

Автостанцияда йўловчиларга хизмат кўрсатиш ишларининг кўпайиши ҳақида унинг бошлиғи М. Солиҳов бундай деди:

— Йўловчилар оқими айниқса, жума, шанба, якшанба кунлари одатдан ташқари кўпаймоқда. Шунинг учун ҳам маршрутларга қўшимча равишда 25—30 тадан машина қўйилмоқда. Шу билан сафарга чиқаётган машиналарнинг умумий сони 350 тага етмоқда. Йўловчиларнинг умумий сони оддий иш кунларида 15 минг, дам олиш кунларида эса 18 мингга етиб бормоқда. Станция коллективи йўловчиларга хизмат кўрсатиш учун белгиланган ярим йиллик топшириқларни адо этди.

●Тошкент—мамлакатга

«Зангори кема»лар карвони

Бугун

«ТАШСЕЛЬМАШ» ЗАВОДИНИНГ ИШЧИЛАРИ «ЗАНГОРИ КЕМА»ЛАР КАРВОНИ ОРТИЛГАН БИР ПОЕЗДНИ РЕСПУБЛИКА ОБЛАСТЛАРИГА ЖЎНАТДИЛАР. Бу машиналар асосан ингичка толали пахталарни теришга мўлжалланган. Сурхондарё областига 112 та, Бухорога 40 та, Қашқадарёга 44 та машина юборилди.

Айни пайтда қардош республикаларнинг буюртмаларини бажариш ҳам давом этмоқда. Тожикистонга 40 та, Туркманистонга 24 та пахта териш машиналари жўнатилди.

Корхона машинасозлари ўз маҳсулотларини Болгария Халқ Республикасига бир неча йиллардан бери экспорт қилмоқдалар. Шу йилнинг ўзида 200 та «зангори кема» етказиб берилади.

Қардошларга 14 хил маҳсулот

«Электробитприбор» заводида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар тури 14 хилга етди. Маҳсулотлар қардош республикаларда ҳам катта талаб билан харид қилинмоқда.

Завод адресига кўплаб республикалардан буюртмалар келиб турибди. Коллектив буюртмаларни муддатидан илгари бажариб, улар ҳурматига сазовор бўлмоқда.

Кеча

заводдан қардош Тожикистон республикасига 1000 дона плита спераллари жўнатилди.

Бугун

завод нурчилари қардош Қозоғистонга 10 минг дона электр жиҳозлари, 3 минг дона чиройли қандиллар, Сухуми шаҳрига эса 2 ва 3 лампали 500 дона қандил жўнатдилар.

Айни кунларда завод аҳли қардош Қирғизистон ва Қорақалпоғистон Автоном Республикасидан олинган буюртмаларни тезкорлик билан бажармоқда.

РЕСПУБЛИКА ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИ ЮТУҚЛАРИ ВИСТАВКАСИДА
ХОРАЗМ ОБЛАСТИ КУНЛАРИ

Хоразм—Тошкентга

1966 йилнинг сертащвишли апрель ойида Хоразм областининг саноат корхоналари ва ташкилотларида зилзиладан зарар кўрган Тошкент меҳнаткашларига ёрдам кўрсатиш ҳаракати кенг қулоч ёйди. 150 дан зиёд коллектив 170064 сонли счётга ўзининг бир кунлик иш ҳақини ўтказишга қарор қилди.

Хоразм области зилзиладан зарар кўрган 500 оилани қабул қилиш, уларни уй-жой ва иш билан таъминлаш истагини билдирди. Шовотдаги болалар санаторийси тошкентлик ўғил-қизлар учун ўнлаб ўрин ажратди.

Ўқитувчи номи билан

Урганч шаҳридаги кўчалардан бири истеъдодли ўқитувчи Ҳусан Зарипович Кумаев номи билан аталади. Кумаев 20 ёшида Хоразмга келиб, 1904 йилда Урганч шаҳрида Хева хонлиги территориясида биринчи совет мактабига асос солди. Руҳонийлар унинг бу ҳаракатини худога шак келтириш деб билдилар. Лекин шунга қарамай аҳолининг билимга ташналиги жуда зўр эди. Биринчи йилиёқ мактабда 55 бола, шу жумладан маҳаллий ўзбеклардан 45 киши ўқиди.

1906 йили Кумаев Урганчда биринчи қизлар мактабини ташкил этади. Бу мактабда унинг умр йўлдоши Комила Кумаева дарс берар эди.

Хоразмда Совет ҳокимияти ўрнатилгандан сўнг Кумаев халқ маорифи соҳасида ишлашда давом этди. У Хоразм Республикаси маориф назоратида ҳамкорлик қилади, Хева ва Урганчда болалар уйлари ва мактабларини ташкил этади, ўқитувчи кадрларни етиштириш билан шуғулланади. 1936 йили Ўзбекистон ССР Марказий Ижроия Комитети Х. З. Кумаевга Меҳнат Қаҳрамони унвонини берди.

Ю. БИРЕНБАУМ.

НАВБАТДАГИ МАШҒУЛОТ

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ҳузуридаги республика лекторийсида — Ўзбекистон ССР билан Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллигига бағишланган «Биз ленинчи — интернационалистлармиз» деган мавзуда навбатдаги машғулот бўлди.

Фалсафа фанлари доктори, профессор, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Марксизм ленинизм институтининг катта илмий ходими И. Ф. Аношкин «Интернационалистик тарбия — ҳозирги босқичдаги асосий идеология вазифаларидан бири» деган мавзуда лекция ўқиди.

ҚУЛАЙ ТРОЛЛЕЙБУСЛАР

Трамвай - троллейбус бошқармаси коллективи йўловчиларга қулайлик яратиш учун барча имкониятларни ишга солмоқдалар. Бу ерда деярли ҳар ойда кўплаб янги трамвай ва троллейбуслар маршрутларга қўйилмоқда.

Июнь ойининг ўтган кунларида бошқарма «РВЗ-6 М» маркали 10 та янги трамвайлар, шунингдек, кўплаб троллейбуслар қабул қилиб олди.

Куни кеча бошқарма ҳайдовчилари Урицкий номли заводдан барча қулайликларга эга 7 та троллейбусни қабул қилиб олган эди. Троллейбусларнинг ҳар бири 120 йўловчига мўлжалланган., Уларнинг 4 таси биринчи депога, 3 таси эса 2 депога берилди.

Бугун

ана шу троллейбуслар гавжум маршрутлар бўйлаб йўлга чиқди. Троллейбуслар қулайлиги билан йўловчиларга манзур бўлмоқда.

Ой охиригача бундай троллейбуслардан яна бир нечта олинади.

И. ШОИНОҒОМОВ.

Район партия комитетининг пленуми

Ҳамза район партия комитетининг кеча бўлиб ўтган пленумида «Саноат корхоналари бошланғич партия ташкилотларининг ишлаб чиқариш фондларидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш юзасидан олиб бораётган ташкилий ишларнинг аҳволи ва уларни янада кучайтириш» масаласи кўриб чиқилди.

Шу масала юзасидан район партия комитетининг биринчи секретари Т. Э. Эргашев доклад қилди.

●Меҳнат семестри, яқин

Ҳамма нарса тахт

Студентларнинг аудиторияларни вақтинча тарк этишига саноқли кунлар қолди. Яна бир неча кундан кейин республикамиз олий ўқув юртлари студентлари учинчи меҳнат семестрини ўташ учун қурилиш объектларига ва ишлаб чиқариш корхоналарига жўнаб кетадилар.

Тошкент электротехника ва алоқа институти студентлари ҳар йили қурувчилар билан ҳамкорликда меҳнат семестри давомида бир неча юз минг сўмлик қурилиш-монтаж ишларини бажармоқдалар. Мазкур институт студентлари ўтган 5 йилда 7 минг километр алоқа йўллари, беш километрдан зиёд сув тармоқлари, 10 километр темир йўл, 98 та спорт иншоотларини қуриб фойдаланишга топширдилар. Шунингдек, 67 та техника кабинетларига алоқа аппаратлари ўрнатдилар. Жаъми 3 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишлари бажарилди.

Студентлар фидокорона меҳнатлари учун Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи, қурилиш ташкилотлари томонидан мақтов қоғозлари, фахрий ёрлиқлар билан тақдирланган.

Қурувчи - студентларнинг бу йилги режалари янада улкан. Ўтган йили 650 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишларини бажарган бўлғуси алоқа ходимлари бу йил 670 минг сўмликдан зиёд иш адо этадилар.

Ҳозир студентлар меҳнат фронтига тайёр. Техника хавфсизлиги бўйича лекциялар тингланди. Медицина кўригидан ўтилди. Отрядлар аниқ белгиланиб, уларга тажрибали ўқитувчилар жалб этилди.

Студентлар отряди ўтган йили Олтой ўлкасида, чўлқувар Сирдарё ва Қашқадарё далаларида меҳнат қилишди. Бу йил 50 нафар студент Сурхондарё областида, 100 студент Хоразм областида, 50 студент Чимбойда, 200 студент Олтой ўлкасида меҳнат қилишади.

М. МИРЗАШАРИПОВ.

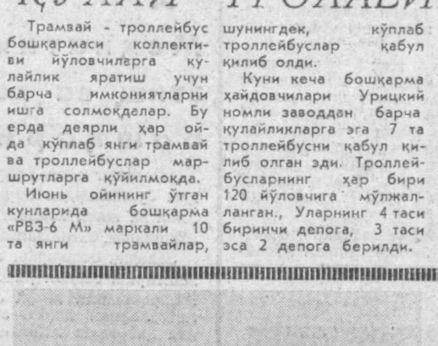

«Интернэшнл петролеум компани»—АҚШ нефть компаниясининг национализация қилиниши Перу ҳаётида муҳим воқеа бўлди. Эндиликда мамлакатнинг асосий бойлиги бўлган нефть қазиб олиш билан давлатнинг «Петроперу» компанияси шуғулланмоқда.

СУРАТДА: «Петроперу»нинг Лимадаги биноси.

Е. Алексеев фотоси.

ТАСС фотохроникаси.

Деканлар анжумани

18 июнда Тошкент қишлоқ хўжалиги институтида мамлакатимиздаги олий ўқув юртлари агрономия факультетлари деканларининг семинари иш бошлади. Семинарни СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги, шу министрликнинг олий ва ўрта қишлоқ хўжалик таълими бош бошқармаси ва Тошкент қишлоқ хўжалиги институти уюштирди. Семинарга мамлакатимиздаги 56 та олий ўқув юртининг вакиллари келишди.

Семинар қатнашчилари олий қишлоқ хўжалик таълимини янада такомиллаштириш, ёш мутахассисларнинг малакасини ошириш, студентларда марксча-ленинча дунёқарашни шакллантириш проблемаларини ҳамда бошқа масалаларни муҳокама қиладилар.

Мамлакатимиз олий ўқув юртларининг вакиллари Ўзбекистон пойтахтидаги бир қанча илмий-тадқиқот институтларини бориб кўрадилар. Тошкент қишлоқ хўжалиги институтида қишлоқ хўжалиги мутахассислари тайёрлаш тажрибаси билан танишадилар, колхозлар ва совхозларга экскурсия қиладилар.

(ЎзТАГ).

Очиқ эшиклар куни

Меҳнат Қизил Байроқ орденли Тошкент Давлат медицина институтида

Бугун

янги ўқув йилига абитуриентлар қабул қилиш олдидан очиқ эшиклар куни ўтказилди.

Йиғилишни кириш сўзи билан институт комсомол комитети секретари Б. Маърупов очди. Шундан сўнг, институт ўқув ишлари бўйича проректори, профессор Р. Нурмуҳамедов «Институт тарихи ва келажаги» ҳақида, илмий ишлар бўйича проректор, профессор А. Николаев «Республика медицина фанида 50 йил ичида қўлга киритилган ютуқлар» ҳақида йиғилганларга гапириб бердилар.

Очиқ эшиклар куни қатнашчилари институт тарихи ҳақида ҳикоя қилувчи «ТошМИ 50 йил ичида» кинофильмини томоша қилганларидан сўнг, институт раҳбарлари ва ветеран шифокорлар билан биргаликда кафедраларда бўлдилар. Шунингдек, лабораторияларнинг ишлари билан танишдилар.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДАН

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети атоқли совет саркардаси, СССР Қуролли Кучларининг актив қурувчиларидан бири, Улуғ Ватан урушининг донг чиқарган қаҳрамони, 1919 йилдан КПСС аъзоси, тўрт марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Совет Иттифоқи Маршали Георгий Константинович Жуков узоқ давом этган оғир касалликдан кейин 1974 йил 18 июнда 78 ёшида вафот этганлигини чуқур қайғу билан маълум қиладилар.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ — СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ — СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

ЖАҲОН ОЙНАСИ

◆ ВАРШАВА. ПБИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг бу ерда бўлиб ўтган мажлисида партиядаги идеологик ўқиш тўғрисидаги масала қараб чиқилди. Сиёсий бюро ПБИП-нинг VI съезди белгилаб берган партия программасини актив амалга ошириш мақсадида ПБИП аъзоларининг ғоявий тайёргарлигини ошириш борасидаги фаолиятни маъқуллади.

◆ ИСЛОМОБОД. Маъмурлар ман қилганига қарамай, Покистон давлат муассасаларининг ўн минглаб ҳисобчи ходимлари умуммиллий забастовкасини эълон қилдилар. Улар турмуш ва меҳнат шароитининг яхшиланишини, қамоққа олинган касаба союз раҳбарларининг озод этилишини ва ишдан бўшатилган ходимларнинг илгариги лавозимларига тикланишини талаб қилмоқдалар.

◆ БАНГОК. Камбоджа озодлик кучлари мамлакатнинг энг чуқур сувли ягона порти Кампонгсом шаҳрига қараб актив ҳужум олиб бормоқдалар. Нефтни қайта ишловчи заводнинг шимолида ва Кампонгсом аэропортининг шарқида шиддатли жанглар бормоқда. Кампонгсом аэропорти ёпиб қўйилди. Кампонгсомни Пномпень билан туташтириб турувчи тўртинчи йўлда ватанпарварлар душманнинг кучларини тугатиш мақсадида операцияни давом эттирмоқдалар.

◆ КАНБЕРРА. Матбуот конференциясида Австралия бош министри Г. Уитлем Австралия Хитойнинг атмосферада ядро қурилмаси портлатганлигини қоралайди, деди. Уитлем таъкидладики, Австралия ҳукумати шу масалада тутган позициясини Хитойга бир неча марта ифода этди, шу жумладан Пекинда Мао Цзэ-Дун билан учрашган чоғида ҳам айтди. Биз, деб таъкидлади бош министр, Хитой ҳукуматининг жаҳон жамоатчилиги олдида атроф муҳитни булғанишдан муҳофаза қилиш учун муайян мажбуриятлари бор, деб ҳисоблаймиз.

(ТАСС).

> Совет Иттифоқи коммунизм қуриш йўлидан бораётган ҳозирги кунларда хўжалик ва социал тараққиётни узоқ муддатга мўлжалланган илмий жиҳатдан асослаб берилган тарзда планлаштириш айниқса зарурдир. Бундай шароитда узоқ муддатларга мўлжалланган перспектив планлаштириш ҳақиқатдан ҳам ҳаётий муҳимдир.
>
> Л. И. Брежнев. «Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг 50 йиллиги тўғрисида».

• Ишчи коллективининг яқин 10–15 йил учун марралари • Асосий вазифа социал-техника тараққиётини ривожлантиришдан, ишлаб чиқариш муносабатларини такомиллаштиришдан иборат • Меҳнат ва турмуш характери ўзгаради, ақлий ва жисмоний меҳнат ўртасидаги фарқ йўқолади.

„МИКОНД" ИСТИҚБОЛГА ИНТИЛМОҚДА

КОЛЛЕКТИВНИНГ КОРХОНАНИ 1980 ЙИЛГАЧА СОЦИАЛ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ИСТИҚБОЛ ПЛАНИ

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXIV съезди мамлакатимизни тўққизинчи беш йилликда ривожлантиришнинг асосий социал-иқтисодий йўналишларини белгилаб берди, коммунистик қурилиш йўлида янги марраларни белгилади.

«Беш йилликнинг асосий вазифаси, — деб таъкидланади съезд Директиваларида, —социалистик ишлаб чиқаришни юксак суръатлар билан ривожлантириш, унинг самарадорлигини ошириш, фан-техника тараққиёти ва меҳнат унумдорлигининг ўсишини тезлаштириш асосида халқнинг моддий ва маданий турмуш даражасини анча кўтарилишини таъминлашдан иборатдир.

Коммунистик жамият қурилиши шароитида фақат ишлаб чиқариш-техника масалалари эмас, балки мураккаб экономика ва социал проблемалар ҳам ҳал қилинади. Бундай шароитда айрим соҳалар, ишлаб чиқариш-техника бирлашмалари, шунингдек, ҳар бир корхонанинг социал ривожлантиришнинг илмий асосланган истиқбол планини тузиш алоҳида аҳамиятга эга бўлади. Чунки, социалистик корхона халқ хўжалигининг асосий звеноси ҳисобланади, айнан шу ерда моддий бойликлар ишлаб чиқарилади.

Истиқбол планининг асосий объекти социал жараён, ишлаб чиқариш муносабатларини такомиллаштириш билан боғлиқ бўлган комплекс проблемалардан иборатдир.

Биринчи навбатда у меҳнат ва турмуш характерини ўзгариши, ақлий ва жисмоний меҳнат, шаҳар ва қишлоқдаги меҳнат ва турмуш шароити ўртасидаги фарқни бартараф қилишдан, бойликларни тақсимлаш ва хизмат формалари, ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва бошқариш даражасининг ошишига тааллуқлидир.

Бу такомиллашув меҳнат унумдорлигининг ўсиш суръатларини тезлашувига, совет кишиларида меҳнатга коммунистик муносабатни тарбиялашга, меҳнаткашларнинг ўз маданий-техник савияларини оширишдан манфаатдорлигига хизмат қилиши керак.

1.

Заводнинг техника-иқтисодий характеристикаси

Тошкент «Миконд» (собиқ «Радиодеталь») заводи 1947 йилда ташкил этилган.

Завод дастлаб радиоприёмниклар ишлаб чиқаришга ихтисослашганди. 1950 йилдан радиодеталлар тайёрлашга киришди.

Коллективнинг зўр бериб ҳаракат қилиши билан 1950 йилнинг охирида тўртинчи беш йиллик топшириғи муваффақият билан бажарилди, сўнгги босқич (1951 — 1960 йиллар) ишлаб чиқариш қувватларининг жадал ўсиши, технология жараёнларининг механизациялашиши ва автоматлашиши, кадрларнинг комплектлаш ва ўқитиш билан характерланади.

Реконструкция планига мувофиқ заводнинг биринчи навбати 1963 йилда ишга туширилди. 1965 йилда заводнинг асосий корпуслари қурилиши тугади. Завод қурилиши йиллари бир пайтнинг ўзида янги маҳсулотларни ишлаб чиқаришни ўзлаштириш даври ҳам бўлди.

Завод коллективи саккизинчи беш йилликда талайгина ютуқларни қўлга киритди. Бу даврда ўнлаб янги буюмларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилди, ялпи маҳсулот ҳажми анча ўсди.

КПСС XXIV съезди қарорларидан илҳомланган завод коллективи «Оз маблағ сарфлаб, кўплаб сифатли маҳсулот берамиз» деган шиор остида социалистик мусобақани қизитиб, топшириқларни ошириб бажараяпти, беш йилликнинг уч йили топшириғини муддатидан илгари бажарди. Ишлаб чиқариш ҳажми бўйича тўрт йиллик топшириқни 1974 йилнинг биринчи июлида бажаришга қарор қилинди.

Ўнинчи беш йилликда ҳам ишлаб чиқариш ҳажмини, меҳнат унумдорлигини ошириш ва бошқа кўрсаткичлар бўйича юксак суръатларни қўлга киритиш мўлжалланган.

Сўнгги йилларда маданий-маиший мақсадларга ва рўзғор учун мўлжалланган буюмлар ишлаб чиқаришни анча ошириш бўйича талайгина ишлар қилинди. 1971 йилдан заводда биллур буюмлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

1971 йилда шундай буюмлардан 1002 минг сўмлик, 1972 йилда 1516 минг сўмлик, 1973 йилда эса 1800 минг сўмликдан кўпроқ ишлаб чиқарилди.

Қўрғошинли биллур буюмлар ишлаб чиқариш ҳажмини ўстирилишини таъминлаш мақсадида шу беш йилликда қуйидаги тадбирлар амалга оширилди: химик полировка корпуси ва умумий майдони минг квадрат метр бўлган омборхона биноси вақтинча қурилган омборхоналар тугатилган, бўшаган майдонда ойнаванд корпусда биллур буюмларни қайта ишлаш бўйича йирик участка қурилди, биллур буюмларни қайта ишлаш учун юзта технологик жиҳозлар ўрнатилди, бешта ойнани эритадиган печ қурилиб ишга туширилди, янги халқ истеъмол моллари яратиш учун лаборатория барпо қилинди.

Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ортади. Жумладан, 1975 йилда биллурдан 2 миллион 300 минг сўмлик, 1980 йилда эса, 3 миллион сўмлик сифатли идишлар ишлаб чиқарилади.

1974 йилда рангли шишадан буюмлар ишлаб чиқарувчи махсус участка ташкил қилинади. Шунингдек, бу участкада шишадан ҳар хил совғалар ҳам ишлаб чиқарилади. 1980 йилда бу маҳсулотларни ишлаб чиқариш 550 минг сўмга етказилади.

Завод КПСС Марказий Комитетининг март Пленумининг (1965 йил) қишлоқ хўжалигининг моддий техника базасини ривожлантириш ҳақидаги қароридан келиб чиқиб, республика қишлоқ хўжалигига анчагина ёрдам кўрсатаяпти.

Корхона паррандачилик фабрикалари ва чорвачилик фермалари учун кондиционерлар ишлаб чиқараяпти, колхозларда парниклар қураяпти ва қишлоқ хўжалигида яна бошқа бир қатор хизматлар кўрсатаяпти.

1971 йил билан солиштирганда 1980 йилда завод қишлоқ хўжалигида бажарадиган ишлар ҳажми уч баравардан кўпроқ ўсади.

Коллективни социал ривожлантиришнинг истиқбол планини ишлаб чиқиш ва амалга оширишдан асосий мақсад, ишчининг ҳар томонлама гармоник ривожланишига қаратилган тадбирларни, юксак унумли меҳнат учун зарур шароит яратиш ва коллектив аъзоларининг моддий ва маънавий эҳтиёжларини тўла қондириш учун зарур шарт-шароитлар яратишга қаратилган тадбирларни ягона планли ҳужжатга бирлаштиришдан иборат.

Худди шундан келиб чиқиб, корхона коллективининг социал ривожлантиришнинг истиқбол комплекс плани қуйидаги моддалардан иборат бўлади:

1. Корхонанинг умумий социал-иқтисодий характеристикаси ва унинг истиқбол ишлаб чиқариш вазифалари:
2. Коллективнинг социал-демографик, жиҳатдан такомиллаштириш;
3. Меҳнатга ҳақ тўлашни ошириш, ишчиларнинг уй — жой-маиший шароитини ва дам олиш базаларини яхшилаш.
4. Меҳнатни ташкил этишни ва корхона коллективини бошқаришни яхшилаш;
5. Меҳнаткашларни коммунистик тарбиялаш ва уларнинг социал активлигини ривожлантириш.

2.

Меҳнатга ҳақ тўлаш ва иқтисодий рағбатлантириш фондини тақсимлаш

Ҳозирги пайтда заводнинг ҳар бир ишчисига иш ҳақи фондидан ўртача 127 сўмдан кўпроқ пул тўланади, бундан ташқари ишчилар моддий рағбатлантириш фондидан қўшимча маблағ олишади.

Моддий рағбатлантириш фондидан олинадиган мукофотлар ҳам қўшилса, ўртача иш ҳақи 142 сўмни ташкил этади. Заводдаги ўзига хос меҳнат шароити кўпроқ хотин — қизлар кучидан фойдаланишни тақозо этади. Ишчилар умумий сонининг 60 процентдан кўпроғини хотин — қизлар ташкил этади. Саноат ходимлари умумий сонининг 80 процентдан сал кўпроғини эса ишчилар ташкил этади.

Завод ишчиларининг ёш даражаси ҳам ўзига хос. Завод ишчиларининг ярмидан кўпроғи 30 га тўлмаган ёшлар. Завод ишчиларининг ёш составининг бу ўзига хос томони корхонанинг техника-иқтисодий кўрсаткичларига анчагина таъсир кўрсатади.

Иш ҳақи фондининг келажакда ўсишининг асосий омили меҳнат унумдорлигини ошиши, ишлаб чиқариш самарадорлигининг ўсишидадир.

Қолган етти йил мобайнида меҳнат унумдорлигини кутилган даражада ўсишини таъминлаш мақсадида корхона ишчилари ҳар бир ишчи ҳисобига йиллик маҳсулот ишлаб чиқаришни ўсишини 7 процентдан кўпроққа ўсишини таъминлайди.

Иш ҳақи фондининг ўсиши ҳақидаги тахминлар устида сўз борганда, саноат ишлаб чиқариш ходимларининг структурасида юз берадиган ўзгаришларга эътибор бериш керак. Ҳозирги вақтда асосий касблардаги ишчилар сони 60 процентни ташкил этади, қолганлари ёрдамчи ишчилардир.

Келажакда автоматларни созловчилар шишаларни силлиқловчилар каби юксак малакани талаб қилувчи касбларнинг улуши анча ортади. Бир қатор муҳим ишларни механизациялаш натижасида йиғувчиларга, контролёрга бўлган талаб кескин камаяди.

Завод ишлаб чиқаришини ривожлантириш масалалари ҳал қилинаётганда ишлаб чиқариш ходимлари структурасидаги бу ўзгаришларни ҳисобга олмаслик мумкин эмас.

Умуман ишчилар состави структураси коллективнинг малака даражаси, ошиши томон ўзгаради,бу сўзсиз, ўртача таъриф-малака разрядини ўсишига олиб келади.

3.

Завод коллективининг социал-демографик структураси

Корхонадаги социал жараёнларни бошқаришда — жинси, ёши, оила аҳволи, миллати ва билим даражаси каби белгилар билан характерланадиган демографик структура муҳим аҳамиятга эга.

Мажбурий ўрта таълим жорий этилиши билан завод бўйича 18 ёшга тўлмаган ўсмирлар ва ёшларнинг миқдори бирмунча камаяди. (1973 йилдаги 7, 1 процентдан, 1980 йилдаги тўрт процентга) камаяди. Ҳисобларнинг кўрсатилишича, планлаштирилган даврда 1958—1965 йилларда республикада туғилиш юқори бўлган, демак, ёш группалари ҳам 18 дан 30 ёшгача шунга мувофиқ равишда ортади. Мана шу сабабли ундан кейинги ёш группалари ишчиларнинг умумий сонидаги улуши камаяди.

Социал фарқни шунингдек, ишлаб чиқариш коллективининг социал группаларини ҳам белгиловчи муҳим белгилардан бири меҳнат мазмунидир. Шунга мувофиқ равишда корхонанинг социал-демографик структураси, эҳтимол, ишчиларнинг категорияси бўйича (ишчилар, инженер-техник ходимлар ва хизматчилар) белгиланади.

Инженер-техник ходимлар ва хизматчилар иш характери жиҳатидан уларнинг вазифасидан, яъни аслида лавозимидан қатъий назар социал группаларга бўлинадилар.

Иш характери жиҳатидан ишчиларнинг бўлиниши иш функцияларининг ўзгаришига бевосита таъсир кўрсатадиган меҳнатни механизациялаш ва автоматлаштириш даражасига қараб бўлади.

Ишчиларнинг касб—малака состави янги техникани жорий этиш, ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш, бажариладиган ишларнинг разрядлилигини ўзгартиришни ҳисобга олиб тузилди.

Жумладан, асбобсозлик цехини реконструкция қилиш бўйича ишларни амалга ошириш қўл меҳнатининг камайтирилишини таъминлайди, ностандарт ускуналар цехини реконструкция қилиш эса, оғир ишларни янада механизациялаштиришни таъминлайди. Техника тараққиётини келгусидаги етти йил мобайнида жорий этиш, механизация ва қўл меҳнатининг нисбатини анча ўзгартиради.

Жумладан, қўрғошинли биллурдан тайёрланган буюртмаларни химик усулда силлиқлашни жорий этиш меҳнат шароитини яхшилаш ва буюм сифатини ошириш имконини беради.

Янги хилдаги маҳсулотларни ўзлаштириш, янги технологияни, автоматик ва конвейер линияларни жорий этиш юқори малакали касб эгаларининг салмоғи ўсишига олиб келади (жумладан, автоматларнинг созловчилар 1973 йилдаги 3,7 процентдан 1980 йилда 6 процентга, шиша қуювчиларнинг миқдори эса 1,1 процентдан 2 процентга, шишага шакл берувчилар миқдори эса 1,5 процентдан 2,5 процентга, шишани силлиқловчилар эса 1,5 процентдан 4 процентга етади). Бу нарса табиий равишда малакасиз ишчиларнинг миқдори камайган шароитда юз беради. Контролёрлар сингари ишчиларнинг миқдори бироз камаяди. 1973 йилдаги 7,3 процентдан, 1980 йилда 6,3 процентга камаяди. Шунингдек, йиғувчилар миқдори эса 14,3 процентдан 10,4 процентга камайтирилади.

4.

Турар жой: маиший шароитни яхшилаш

Турар жой-маиший шароитларни яхшилаш бўйича тадбирлар завод касаба союз комитетидаги кўп йиллик маълумотларни ўрганиш, ишчиларнинг (социал ва демографик группалари ҳисобга олинган ҳолда) квартираларга, болалар боғчалари ва яслиларига, шунингдек, турли категориялардаги ишчилар ва хизматчиларнинг бюджетини таҳлил қилиш натижасида, тузилди. Булар ҳаммаси уларнинг моддий ва турмуш эҳтиёжлари ҳақида тўла таассурот беради ва шу билан уларнинг эҳтиёжларини қондириш навбатини ҳам белгилайди.

1980 йилгача турар жой қурилишига сарфланадиган умумий маблағ 2,8 миллион сўмни ташкил этади. Заводни социал ривожлантириш планига мувофиқ 1977 йилда 417 ўринли ётоқхона қуриш кўзда тутилади. Бу тадбирларнинг барчасини амалга ошириш қулай, гигиена ва турмуш маданияти талабларига жавоб берадиган квартираларга зарурат сезаётганларни тўла таъминлаш имконини беради.

Социал тараққиёт планида болалар боғчалари ва яслиларидаги ўринлар сонини кўпайтириш, уларни ободонлаштиришга катта эътибор берилган.

Умумий овқатланишнинг аҳволини яхшилаш бўйича тадбирлар плани ишлаб чиқилаётганда ошхоналарда, кафеларда, буфетларда ишчилар ўтирадиган жой етарли бўлиши ва хизмат кўрсатиш вақтини қисқартириш мақсадида умумий овқатланиш тармоғини кенгайтириш бўйича корхонанинг имкониятларидан келиб чиқилди.

Заводнинг истиқбол планида мавжуд ошхоналарда қўшимча равишда «Ветерок» типидаги 150 ўринли кафе, шунингдек, ярим фабрикат кулинария буюмлари сотадиган типовой магазин, сабзавот етиштирадиган парник хўжалиги қуриш, унинг маҳсулоти билан ошхоналар ва ярим фабрикат магазинларини таъминлаш кўзда тутилди.

Умумий овқатланишни ташкил этишни, овқатлар сифатини яхшилаш мақсадида биз келгусида умумий овқатланиш тармоғини корхона балансига олиш ва махсус овқатланиш цехи барпо қилишни кўзда тутаяпмиз. Бу умумий овқатланиш соҳасида ишлайдиган ходимларнинг ўртача маошини ошириш, кадрлар составини яхшилаш ва топширилган вазифага масъулиятни ошириш имконини беради.

Дам олишни ташкил этиш коллективни социал ривожлантиришнинг асосий тадбирларидандир. Беш кунлик иш куни маданий ҳордиқ чиқаришни ташкил этиш бўйича турли тадбирлар белгилаш учун қулай шароит юзага келтирди. Бунда меҳнаткашларнинг тезда ўз кучларини тиклаб олишига яхши ёрдам берадиган табиат қўйнида дам олиш ҳисобга олинган. Бизнинг планимизда корхона ишчиларининг соғлиғини мустаҳкамлашга ёрдам берадиган бир қатор объектлар қуриш кўзда тутилган. Бу биринчидан, шериклик йўли билан Иссиққўл районида пансионат, иккинчидан, Чимёнда туристик база, учинчидан, В. И. Ленин номидаги электрон-техника заводи билан биргаликда заводнинг дам олиш уйини қуришни, тўртинчидан, Арнасой кўли районида овчилар ва балиқчилар учун база ташкил этишдан иборатдир.

Маданият саройи қуриш муҳим тадбирлардан бўлади. Бу шунинг учун ҳам муҳимки, Шимолий саноат районида меҳнаткашлар ўз вақтларидан самарали фойдаланишлари мумкин бўлган маданият саройи йўқ.

Бу масала заводнинг социал тараққиёт плани доирасидан ташқарига чиқади ва Собир Раҳимов районидаги барча корхоналарнинг биргаликда ҳаракат қилишини тақозо этади.

5.

Меҳнатни ташкил этиш ва коллективни бошқариш

Заводнинг социал-тараққиёт планидаги муҳим бўлимлардан бири меҳнатни ташкил этиш ва ишчи коллективини бошқаришни яхшилашга бағишланган бўлимдир.

Заводни бошқариш системасини такомиллаштириш социал ривожланган коллективнинг бошқаришнинг янада самаралироқ шакл ва методларини тақозо этади. Бироқ замонавий ҳисоблаш техникаси ва прогрессив оптимизацион методларсиз бундай ташкилот куч бир нарса бўлиб қолади. Шу сабабли ҳам бу бўлимга муҳим йўналиш сифатида янги АСУП — бошқаришнинг автоматлашган системасини ташкил этишни яратиш киритилган. Бу система 1980 йилгача жорий этилади.

1974 йилнинг ўзида ҳисоблаш маркази ташкил этиш кўзда тутилган. Бу заводнинг ахборотни қайта ишлаш ва план-бошқарув вазифаларини ҳал этишда техника воситаларига бўлган эҳтиёжини қондиради. Махсус конструкторлик-технология бюроси (АСУП сектори) ва заводнинг бошқа бўлимлари ишлаб чиқариш-диспетчерлик, меҳнат ва иш ҳақи, план бўлимлари ҳисоби шуни кўрсатдики, ишлаб чиқаришни бошқаришни автоматлаштириш меҳнат унумдорлигини тахминан 5—6 процентга, корхона оладиган фойдани 10—15 процентга оширишини, ишлаб чиқариш тугалланмаган запасларнинг 25—30 процентга қисқаришини, ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлмаган харажатларнинг эса, (жарималар, пеналар ва бошқалар) 50—60 процентга камайишига олиб келади. Бундан ташқари АСУП капитал харажатларда тежамкорликни таъминлаб, ҳозирги шароитнинг ўзида ишлаб чиқариш ҳажмини 10—15 процент оширилишини таъминлайди. Социологик тадқиқот ўтказишнинг ўзига хослиги, шунингдек, мураккаблиги, уларнинг ўсиб бораётган аҳамиятини ҳисобга олиб, заводнинг дирекцияси, партия ва жамоат ташкилотлари социал тараққиёт планига корхонада махсус социал тадқиқот бюроси ташкил этиш масаласини киритди. Мавжуд тажрибага суяниб, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси экономика институти билан биргаликда социал тараққиётнинг истиқболли планини ишлаб чиқиш ва тайёрлашга қарор қилинди.

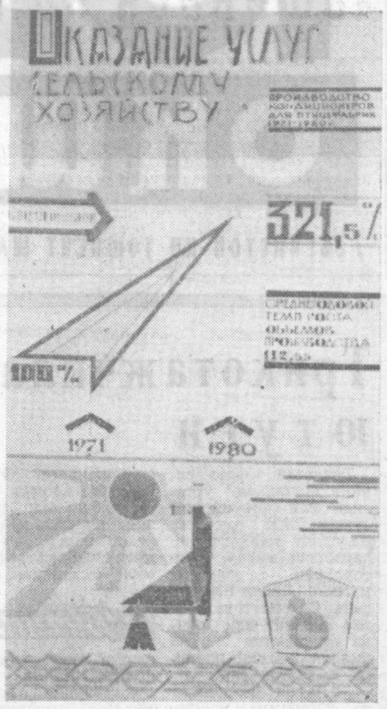

Меҳнат шароитини яхшилашга алоҳида эътибор берилди. Бу масалани ишлаб чиқиш учун заводда меҳнат шароити, белгиланган санитария-гигиена шароитлари ҳисобга олинган ҳолда иш жойлари шароити атрофлича ўрганиб чиқилди. Унда махсус адабиётлар, меҳнат гигиенаси ва ишлаб чиқариш санитарияси бўйича муҳим материаллар тўпламлари ҳамда техника хавфсизлиги бўйича справочниклар катта ёрдам берди. Ишлаб чиқаришда жароҳатланиш ҳамда касб касалликларининг характери, ҳажми ва сабаблари анализ қилинди.

Меҳнат, шароитини яхшилаш бўйича тадбирлар, меҳнатни такомиллаштиришнинг бошқа йўналишлари билан биргаликда қараб чиқилди.

6.

Меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш, уларнинг социал активлигини ривожлантириш

КПСС Марказий Комитетининг партия XXIV съездига ҳисобот докладида таъкидлаб ўтилганидек, социалистик жамият ҳозирги босқичда коммунизмнинг моддий техника базасини яратиш, коммунистик муносабатни такомиллаштириш билан боғлиқ бўлган вазифаларни ҳал этаяпти.

Мана шу сабабли ҳам «Миконд» заводи приборсозларининг социал тараққиёт комплекс планида коллективда ғоявий тарбиявий ишларни янада ривожлантириш кўзда тутилади.

Меҳнаткашларни меҳнатга коммунистик муносабатда тарбиялашнинг асосий воситаси сифатида социалистик мусобақага катта эътибор берилади. Шу сабабли ҳам у йилдан-йилга ривожланиб, янги такомиллашган шаклга эга бўлиб бораяпти. Социалистик мусобақада тобора кўпроқ ишчилар, инженерлар, хизматчилар қатнашаяпти.

Истиқбол плани турдош ва аралаш касб эгалари бўлган ишчилар ўртасидаги, шунингдек бригадалар, участкалар, цехлар, бўлимлар ўртасидаги мусобақани янада ривожлантиришни кўзда тутади. Тадбирларда мусобақанинг ленинча принципларини — унинг жарангдорлигини, меҳнат натижаларини солиштиришни, илғор тажрибаларнинг такрорланиши мумкинлигини ривожлантиришга катта эътибор берилади. Шу мақсадда цехларда нурли таблолар, кўрсаткич тахталари, завод радиоузели ташкил этилади. Кўп тиражли «Спутник» газетасида мусобақани ёритиш масалаларига катта эътибор берилади.

Завод ветеранлари ҳақида алоҳида ғамхўрлик қилинади. Уларга «Миконд» заводи ветерани» унвони берилади ва кўкрак нишони ҳамда қимматли совға билан диплом топширилади. Завод ветеранлари квартиралар олишда, шунингдек путёвкалар олишда, болалар муассасаларига жойлар олишда сайланади.

1977 йилда партком марксизм—ленинизм университетида ишлаб чиқаришнинг ўрта ва юқори звенолари командирлари яъни цех бошлиқлари, бюро бошлиқлари, цех бошлиқларининг бўлим бошлиқларининг ўринбосарлари, завод бош мутахассислари ва раҳбарларининг билим олишини таъминлайди. Ишлаб чиқариш командирлари янги инсонни тарбиялаш учун курашда актив қатнашадилар.

1980 йилда 1971 йил билан солиштирганда «Билим» жамияти аъзолари миқдори (уч баравар), ўқилган лекциялар миқдори (икки баравар), ўтказилган суҳбатлар миқдори (уч ярим баравар) ортади.

1980 йилда «Правда» газетасига, сиёсий журналларга обуна бўлганлар сони икки баравар ортади, шунингдек кутубхонадаги ўқувчилар сони ва кутубхонадан олинаётган китоблар миқдори ҳам кўпаяди.

1980 йилда миллий ва эстрада ансамбллари, духовой оркестр, ёшларнинг ашула ва рақс ансамбли барпо қилинади, фотолаборатория базасида ҳаваскорлик киностудияси ташкил этилади.

У. УМАРОВ,
«Миконд» заводининг директори.

Бу тадбирларнинг ҳаммаси комплекс равишда коллектив томонидан ишлаб чиқилган, ижро учун қабул қилинган ва ҳозир амалга оширилиб, корхона ҳаётининг барча томонларига — сиёсий-тарбиявий, ишлаб чиқариш-иқтисодий, техника коллективни маданий ривожлантириш маиший хизмат кўрсатишга сезиларли таъсир кўрсатаяпти. Социал тадбирларни мавжуд комплекс планида ҳар бир приборсоз заводни янада ривожлантиришнинг босқичларини, шахсан ўзининг илгарилаши учун ҳам истиқбол йўлини яққол кўриб турибди.

Фан оламида

Электрон—ҳисоблаш машинаси ва назорат

Ҳозирги вақтда электрон-ҳисоблаш машиналарининг халқ хўжалигидаги роли қанчалик катта эканлиги кўпчиликка аён. ЭҲМлар космик кемаларни учиришдагина эмас, балки ер ости бойликларини қидириб топишда ҳам инсоннинг энг яқин кўмакчиси бўлиб қолди. Бугунги кунда ЭҲМ иштирокисиз кенг кўламдаги илмий, иқтисодий масалаларни, бошқаришнинг замонавий проблемаларини ечиш мумкин эмас. ЭҲМ зиммасига юклатилаётган хилма-хил вазифалар кун сайин кўпайиб бормоқда.

ЭҲМлар иккинчи авлодининг вакили бўлмиш БЭСМ—4 электрон-ҳисоблаш машинаси Ўзбекистон ССР геология министрлигида чиқарилган буйруқ, фармойиш, коллегия қарорлари, юқори ташкилотлардан келадиган хат, директив кўрсатмаларни, меҳнаткашларнинг хат ва шикоятларини ва бошқа ҳужжатларнинг бажарилишини назорат қилиб туришни ўз зиммасига олди.

Маълумки, кўрсатмаларнинг ўз вақтида бажарилишини таъминлаш ва назорат қилиш муҳим аҳамиятга эга. Бу ҳақда «Правда» газетаси 1968 йил 6 январь сонида шундай деб ёзганди: «Яхши йўлга қўйилган назорат ва ижрони текшириш — кадрларни партия ва давлат интизомини қатъий сақлаш ҳамда топширилган вазифага ўта масъулият билан ёндошиш руҳида тарбиялашда муҳим воситадир». Шунинг учун ҳам ишлаб чиқаришни бошқаришда ҳужжатлар ижросини назорат қилиш (ҲИНҚ) муҳим омиллардан бири деб қаралиб, уни янада такомиллаштириш, самарадорлигини оширишга катта эътибор берилапти.

Ўзбекистон ССР геология министрлигида илгари ҳужжатларнинг ижросини назорат қилиш учун «Контроль карточкаси»дан фойдаланилар эди, бу кўп меҳнат талаб қиладиган, унуми йўқ жараён бўлиб қўйилган замонавий талабга етарли жавоб беролмасди.

Бошқарув аппаратидаги ходимларнинг меҳнат унумдорлигини ошириш, қўл меҳнатини камайтириш мақсадида министрликда ҳужжатларнинг ижросини назорат қилишни автоматлаштириш вазифаси қўйилди ва амалга ошириш учун геологик—иқтисодий тадқиқотлар методик экспедициясига топширилди. Бу иш муваффақият билан туғалланиб, 1973 йилнинг июлида муддатидан олдин ишлаб чиқаришга жорий қилинди. Ҳужжатлар ижросини назорат қилиш автоматлаштирилди ва бу ҳисоблаш марказининг электрон-ҳисоблаш машинаси —«БЭСМ—4» гарданига юклатилди.

Шу кунгача ўтган вақт мобайнида ҳужжатлар ижросини назорат қилишнинг автоматлаштирилган усули қулай ва унумли эканлиги, ҳаётчанлиги исбот қилинди ҳамда ЭҲМ ўз вазифасини яхши бажараётгани синовдан ўтди.

Электрон-ҳисоблаш машинасининг хотирасига ҳужжатларнинг қисқача мазмуни, бажарувчи ва назорат қилувчи шахсларнинг исм—фамилиялари, ҳужжатни тасдиқлаган масъул ходимларнинг исм-фамилиялари, уни жўнатган ташкилот номлари жойлаштирилди. ЭҲМ министрликда чиқарилган ҳужжатларни, четдан келадиган хат ва кўрсатмаларни, меҳнаткашларнинг хат ва шикоятларини ҳамда бошқа ҳужжатларни кун сайин «ўқиб» ёд олиб боради. У уларнинг чиқарилган вақтини, мазмунини, бажарилиш муҳлатини, бажарувчи ва назорат қилувчи ходимларнинг исм-фамилиясини, ҳужжатнинг қаердан келганлигини аниқ билади. Шу маълумотларга асосланиб, ЭҲМ бажарувчи ходимга ижро муддати тугашидан 5 кун олдин ҳужжатнинг бажарилишига қисқа фурсат қолганлигини эслатиб қўяди. Ҳужжатда кўрсатилган иш муддатидан олдин адо этилган бўлса, унда машина қайта эслатиб ўтирмайди, фақат маълумот учун бажарилган кунини «эслаб» қолади, холос. Бажарувчи ходим шу 5 кун ичида кўрсатилган вазифани бажармаса, машина бажарувчини (ҳафтанинг чоршанба куни эрталаб) яна бир марта огоҳлантиради ва бир сутка «кутади». Шу вақт ичида бажарувчи ишни адо этиб машинани хабардор қилса қилди, бўлмаса машина ходимнинг ўз ишига совуққонлик билан қараётганини, ҳужжатнинг бажарилишини назорат қилувчи шахс (министр ўринбосари ёки бўлим бошлиғи)га пайшанба куни эрталаб маълум қилишга «мажбур» бўлади. Шундан кейин назорат қилувчи шахс дарҳол керакли чораларни кўриб кўрсатилган юмушни бажариш тадбирларини таъминламаса, жума куни эрталаб министрлик ходимларидан бири ёки қуйи ташкилотлардан бирининг раҳбари бажариши ва министр ўринбосари ёки бўлим бошлиғи назорат қилиши лозим бўлган иш шу кунгача бажарилмаганини Ўзбекистон ССР геология министрининг шахсан ўзига маълум қилади.

Ҳужжатда қайд қилинган иш маълум сабабларга кўра ўз вақтида бажарилмай қолган бўлса, назоратчи шахс министрнинг рухсати билан ижронинг янги муҳлатини белгилайди. Машина буни «эслаб» қолиб, кўрсатилган муддатда бажарувчига яна эслатади.

Машина юқорида кўрсатилган вазифалар билангина чекланиб қолмай, ҳужжатларнинг қандай бажарилаётганини ҳам таҳлил қилиб боради. Бажарувчи ва назорат қилувчи ходимларнинг ўз ишига муносабатини ва ишчанлик қобилиятини қайд қилади. Бу маълумотларни ҳар бир квартал охирида ёки керак бўлган пайтда бир зумда тайёрлаб беради.

Маълумки, геология министрлигининг ташкилотлари асосан марказдан узоқ жойларда жойлашган. Агар бажарувчи шахс шу ташкилотлардан бирининг раҳбари бўлса-чи? Бу ҳолда машина уларга ўз «эслатма»сини қандай етказади? Бу масала ҳам муваффақият билан ҳал қилинди. Министрлик қарамоғидаги барча ташкилотлар ҳисоблаш маркази билан телеграф алоқа канали — телетайплар билан боғланган. ЭҲМ «эслатмаси» бир неча минут ичида телетайп орқали Самарқанд ёки Қарши шаҳарларида жойлашган ташкилотнинг раҳбари столида бўлади. Ҳозирги кунда Қорақалпоғистондаги экспедициядан бошқа барча қуйи ташкилотлар бу хизматдан баҳраманддирлар.

Ҳужжатлар ижросини назорат қилишнинг автоматлаштирилиши ва бу ишда электрон-ҳисоблаш машиналарининг қўлланилиши ишда юз бериши мумкин бўлган сансалорчиликка, кўрсатилган ишнинг қоғозда қолиб кетишига чек қўйди. Меҳнат интизомини мустаҳкамлашга, топширилган ишга ходимларнинг шахсий масъулиятини оширишга, кўрсатмаларни ўз вақтида бажарилишини таъминлашга имкон берди.

Яқин кунларда ҳужжатларнинг ижросини назорат қилиш, ЭҲМларнинг учинчи авлоди, электрон-ҳисоблаш машиналари ягона системасининг аъзоси бўлган машинага юклатилиши ва телетайпнинг қўлланиши бу соҳада янада кенг имкониятларни очиб бериши шубҳасиздир.

Р. УСМОНОВ,
инженер.

Санъат янгиликлари

Ишчи сулоласидан чиққан рассом

Республикамизнинг таниқли рассомларидан бири Борис Васильевич Котлов асарларини кўпчилик яхши билади. У табиат манзаралари ва натюрмортлар, индустриал манзаралар яратишнинг устасидир.

Б. Котлов ишчидан чиққан рассом. Унинг бобоси Иван Фёдорович Котлов ишчи-революционер эди. У Харьковда Совет ҳокимиятини ўрнатишда жонбозлик кўрсатган, Украинада темирйўл ишчиларининг революцион ҳаракати ташкилотчиларидан бири эди. Бугунги кунда Харьковдаги майдонларнинг бирида унга ёдгорлик ўрнатилган. Рассомнинг отаси ҳам, ўзи ҳам Харьковдаги вагонсозлик заводида иш фаолиятини бошлаган. Улуғ Ватан уруши йилларида завод Тошкентга эвакуация қилинди. Завод билан бирга Котловлар оиласи ҳам Тошкентга келди.

Б. Котлов ёшлигидан тасвирий санъатга меҳр қўйди. Заводда ишлаш билан бирга, бу соҳадаги билимини ва маҳоратини ошириб борди. Дастлаб Днепропетровск рассомлик мактабида, урушдан кейин эса, Тошкент рассомлик мактабида ўқиди. Ҳайкалтарошлик дипломига эга бўлди. Дастлаб безакчи рассомчилик қилди, кейин эса акварель ва гуашда расмлар ишлади. Қайси жанрда ижод қилмасин, у оригинал ифода усуллари янги мавзулар топишга интилди. Аста-секинлик билан маҳорат чўққиларини эгаллай борди. Мана, салкам 30 йилдирки, у ўз асарлари билан санъат мухлисларини қувонтириб келади.

Борис Васильевич Котлов 50 ёшга тўлди. Шу муносабат билан, республика Билимлар уйида рассомнинг шахсий кўргазмаси ташкил қилинди. Шу кунларда намойиш этилаётган кўргазмада кейинги йилларда яратилган пейзажлар, натюрмортлар, янги қурилишлар қиёфаси акс эттирилган асарлар намойиш қилинмоқда.

Б. Котлов манзаранинг чинакам устаси. Унинг шу жанрдаги қайси асарини олманг, акс эттирилган манзара сизни мафтун этади, ўзингизни ўша гўзал табиат қучоғида юргандек ҳис этасиз. Подмосковье манзаралари, «Бизнинг Оқтош» туркумидаги «Кузги қуёш», «Олтин куз», «Лола қизғалдоқлар», «Оқтошга қиш келди» асарлари фикримизнинг далилидир. Уларнинг ҳар бирида рассом ўзига хос тасвир усулларидан фойдаланади, табиатнинг қайта такрорланмас, гўзал манзараларини моҳирлик билан тасвир этади.

Рассом асарлари бир неча муҳим туркумга бирлашган: «Ленин яшаган жойлар», «Тошкент қурилмоқда», «Бизнинг Оқтош», «Ўрта Осиё бўйлаб», «Украина бўйлаб», «Ўзбекистон», «Пейзаж ва натюрморт» каби туркумлар шулар жумласидандир.

Собиқ ишчи сифатида у саноат мавзусига тез-тез мурожаат этиб туради. Кўргазмага қўйилган асарлар орасида республикамиз ва мамлакатимизнинг янги қурилишлари, индустриал манзаралари катта ўрин эгаллайди.

Б. В. Котлов асарлари 50-йиллардан буён то ҳозирги кунгача кўплаб республика ва Бутуниттифоқ кўргазмаларида намойиш этиб келинади. Шунингдек, бир қатор чет эллар, жумладан, Мўғулистон, Ҳиндистон, Франция, Польша, Уругвай, Австрия, Миср Араб Республикаси, Камбоджа каби давлатларнинг санъат ишқибозлари ҳам рассом асарларини томоша қилишган.

Рассом асарлари ўлкамизнинг илҳомбахш гўзал манзаралари, совет кишиларининг бунёдкорона меҳнатини мадҳ этувчи қўшиқдир. Шунинг учун ҳам кўргазма томошабинлар билан гавжум бўлмоқда. Таассуротлар дафтарида миннатдорчилик хатлари бир талай. Турли касб кишилари, айниқса, ишчилар рассом шаънига ўз қалб сўзларини баён этишган. «Компрессор» заводи коллективи, «Ялтаспецстрой» тресги ишчилари дафтарда ҳаяжонли сўзлар ёзиб қолдиришибди. Бу ёзувлар рассом ижодига, унинг жозибали асарларига берилган юксак баҳодир.

Н. МИСРИДДИНОВ.

СУРАТЛАРДА: рассомнинг «Азовсталь» ва «Натюрморт» асарлари.

Ю. Бутусов фоторепродукцияси.

Яхши дам—меҳнатга ҳамдам

Шоферлар истагига кўра

Шаҳримиздаги 1-автокомбинатда тўққизинчи беш йилликнинг белгиловчи йили планларини муддатидан илгари бажариб, бир беш йилликда икки беш йилликни бажаришга аҳд қилган шоферлар талайгина.

Б. Крупковлянский, И. Шомансуров, Э. Муҳамедов, И. Ганчеров, Ф. Рашидова, Е. Воготский каби меҳнат илғорлари ҳамиша планларини ортиғи билан бажариб, ҳамкасбларига намуна бўлишмоқда. Ишчиларни завқли меҳнатдан сўнг кўнгилли дам олишларини автокомбинат касаба союз комитетининг раиси Г. Гулкина яхши амалга ошираётир. Беш ой мобайнида шоферлар учун республикамиз ва мамлакатимиз атрофидаги дам олиш зоналарига 38 та путёвка ажратилди. 52 путёвка билан Совет Иттифоқи бўйлаб сафарга комбинатнинг энг илғор шоферлари юборилди. Бундан ташқари чет эллар бўйлаб туристик сафарга ўн киши боради.

Комбинатда ишчиларни икки кунлик дам олишларини уюштириш ҳам яхши йўлга қўйилган. Комбинат раҳбарлари шоферларни шаҳримиз атрофидаги «Сўқоқ», «Кўмушкон» каби дам олиш уйларида икки кунлик ҳордиқ чиқаришларини уюштириш билан бирга яқинда 30 кишидан иборат икки группа шоферларни Тошкент— Одесса— Москва бўйлаб тўрт кунлик саёҳатини уюштиришди. Комбинатда шоферлар истагига кўра, уларнинг дам олиши ниҳоятда кўнгилли уюштирилмоқда. Бу ишчиларни янада унумлироқ ишлашга, планларни ҳамиша ортиғи билан бажаришга ундамоқда.

Муқимийнинг номаълум сатрлари

Ўн тўққизинчи асрнинг иккинчи ярмида Қўқонда яшаган ўзбек демократ шоири Муқимийнинг номаълум шеъри маҳаллий адабиёт музейи ходимлари томонидан топилди. Бу — садоқатли, соф меҳр-муҳаббатни тараннум этувчи ғазалдир. Қоғоз, орфография таҳлили. Топилган қўлёзма шоир ҳаётлик пайтида кўчирилганлигидан далолат беради.

Муқимийнинг Қўқонда топилган шеъри шоирнинг тўла асарлар тўпламига киритилади.

Кейинги йилларда Қўқон адабиётшунослари анчагина қўлёзмаларни топишдики, булар кўпгина ўзбек шоирларининг ижодиётига муҳим аниқликлар киритиш имконини беради.

(ЎзТАГ).

Жаҳон ойнаси

Ўзаро иқтисодий ёрдам кенгашининг муҳим звеноси

ПОЗНАНЬ. Бу йилги Познань Халқаро техника ярмаркасида байрам кайфияти ҳукмрон. Ярмарка иккита юбилей шиори остида ўтмоқда. Бутун Польша халқи Польша Халқ Республикаси ташкил этилган куннинг 30 йиллигини тантанали нишонлайдиган вақтга салкам бир ой қолди. 1974 йил — социалистик мамлакатлар қардошларча ҳамкорлиги ташкилоти Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши ташкил этилганлигининг чорак асрлик юбилейи нишонланадиган йил ҳамдир.

Польша ва социалистик ҳамдўстликдаги бошқа мамлакатларнинг социалистик иқтисодий интеграция комплекс программасини амалга ошириш ишида эришган ютуқлари Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган барча мамлакатлар экспозициясининг асосини ташкил этади. Ярмаркадаги энг катта экспозицияни Польша намойиш этмоқда.

«Биз янги Польша —замонавий, кучли ва бой давлат қурдик». —Польша Халқ Республикасининг 30 йиллигига бағишланган юбилей экспозицияси шундай шиор билан очилади. Экспозиция Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг йиллигига бағишланган стендлар қўйилган бир бинода жойлашганлиги факти рамзий маъно касб этади. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг муҳим звеноси— Польша социалистик экономикасининг ривожлантириш тарихи шу ташкилот билан чамбарчас боғлиқ. Республиканинг Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан ўтган 25 йил мобайнида олиб борган савдо обороти 7 баравардан зиёд ошди.

Халқ Польшасини ривожлантиришда СССР ва бошқа қардош мамлакатлар ўйнаётган ролни баҳолаш қийин. Социалистик давлатлар шу йиллар ичида Халқ Польшасига 57 миллион нефть, 38,5 миллион тонна нефть маҳсулотлари, 135 минг тонна темир руда бир неча юз минг дона станок ва автомобиль, приборлар ва қишлоқ хўжалик машиналари юбордилар.

Халқ ҳокимияти йилларида ташкил этилган Польша автомобиль саноати автобус, самосвал, юк ташувчи ва енгил машиналарнинг 70 га яқин турини ишлаб чиқармоқда. Уларнинг кўпи Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши аъзолари бўлган мамлакатларга экспорт қилинмоқда.

СУРАТДА: Староховицк автозаводининг цехида «Старт-28» маркали юк ташиш автомашиналарини йиғиш пайти.

ЦАФ—ТАСС фотоси.

Чехословакия велосипедлари

ПРАГА. Ҳозир ЧССРдаги велосипед заводларининг кўп минг кишилик коллективлари Чехословакияда биринчи велосипед ишлаб чиқарилганлигининг 100 йиллик юбилейини нишонламоқдалар. 100 йил мобайнида мамлакатда 20 миллиондан ошиқ ғоят хилма-хил велосипедлар ишлаб чиқарилган. Улар кўп йиллардан бери бутун дунёда донг таратмоқда.

Ҳозир ЧССР велосипед заводларининг конвейерларидан ҳар куни 1000 дан кўпроқ велосипед тушмоқда, шу машиналарга запас қисмлар ишлаб чиқариш бундан ҳам кўп.

ЧССРда ишлаб чиқарилувчи велосипед тип ва моделлари ниҳоятда хилма-хилдир. ЧССРда ясалувчи ҳамма велосипедларнинг ярмидан ортиғи жаҳоннинг 80 мамлакатига чиқарилади. Совет Иттифоқи велосипед харид этувчи катта мамлакатлардан биридир.

Ғарбий Чехиянинг Рокицани шаҳридаги «Фаворит» заводи велосипед ишлаб чиқарувчи энг машҳур корхонадир. У ерда ясалган пойга машиналари масъулиятли мусобақаларда кўпгина донгдор велосипедчиларга муваффақиятлар келтирган.

«Фаворит» заводининг коллективи қардош Вьетнамнинг қаҳрамон халқи кўп йиллик империалистик агрессияни даф этаётган пайтларда унга ўз маҳсулотларини етказиб берганлиги билан айниқса фахрланади.

(ТАСС).

«Тошкент оқшоми» материаллари изидан

ПУЛЛИК БЕКАТ: У ҚАНДАЙ БЎЛИШИ КЕРАК?

Тошкентда автомобиль транспорти йил сайин кўпайиб бораяпти. Автомобилларни қисқа муддатга сақлаш учун аэропортда, темир йўл вокзалида, шаҳримизнинг қатор савдо марказлари ва бозорлари ёнида пуллик қўриқланадиган бекатлар ташкил этилган. Яқинда газета редакцияси Тошкент шаҳар ижроия комитети Ички ишлар бошқармаси матбуот группаси ходимлари билан биргаликда ана шу бекатларнинг фаолиятини текширди. Рейд натижалари «Оқшом» саҳифасида 4 июнда «Пуллик бекатдаги жумбоқлар» сарлавҳали мақолада эълон қилинган, унда аҳоли учун жуда зарур бўлган ана шу хизмат усулини ташкил этишдаги жиддий камчиликлар очиб ташланган эди. «Пуллик бекат»лар ўз вазифасини бажаролмаётганлиги, истаган бекатингиздан сақлаш учун қолдирилган автомобилни осонлик билан олиб қочиш мумкин эканлиги аниқланган эди. Шу билан бирга машиналарни қўриқлаб турадиган кишиларнинг назорат йўқлигидан фойдаланиб, шоферлардан олинадиган ҳақни ўз ҳамёнларига солаётганликлари танқид қилинганди.

«Узавтотехобслуживание»нинг Тошкент шаҳар бошқармасида газета мақоласи бўйича зудлик билан чоралар кўрилди. Бу ерда дарҳол комиссия ташкил этилди ва бу комиссия барча пуллик бекатларни текшириб чиқди. Мақсад, ана шу бекатларнинг аниқ жойларини схемалаштириш, уларнинг иш ҳажмини белгилаш, янада ободонлаштиришдан иборат эди. Бир вақтнинг ўзида машиналарни қабул қилувчилар бекатлардан қандай фойдаланаётганликлари текширувдан ўтказилди.

«Узавтотехобслуживание»нинг вақтинча шаҳар бошқармаси бошлиғи вазифасини бажараётган А. Буханцевнинг редакцияга йўллаган жавобидан маълум бўлишича, «Пуллик бекатдаги жумбоқлар» мақоласида баён этилган Тошкент шаҳар автомобиль бекатларининг қониқарсиз фаолиятига оид фактлар тўла тасдиқланган. Мақола барча бекат ходимлари билан биргаликда муҳокама қилинган ва камчиликларни тузатишга қаратилган тегишли тадбирлар плани ишлаб чиқилган.

Биз ана шу тадбирлар плани билан танишиб чиқдик. Унда бекатлар фаолиятини яхшилашга қаратилган қатор муҳим тадбирлар белгиланган. Масалан, автомобиль бекатларидан фойдаланиш қоидалари ёзилган кўргазмалар тайёрланади. Илгари бундай кўргазмалар йўқ эди. Айрим бекатларда автомобиллар айниқса кўпаядиган кунларда ва соатларда уларнинг муҳофаза қилинишини яхшилаш мақсадида қўшимча навбатчилик жорий этилади. Машиналарни қабул қилувчиларнинг ишини ҳар куни кузатиб туриш ва таклиф ҳамда истакларни қайд этиб бориш учун ҳар бир бекатда журнал тутилади. Энди машина қабул қилувчилар кундалик даромадни бевосита бошқарма кассасига топширишади. Пул квитанцияларнинг муқовасига қараб қабул қилинади.

Бизнинг диққатимизни айниқса планнинг 10-пункти ўзига жалб этди. Унда мавжуд бекатларни янада яхшилаш ва янги бекатларни ташкил этишга қаратилган тадбирлар белгиланган. Ана шу пунктда майдончаларнинг чегараларини тасдиқлаш ва уларни техника жиҳозлари билан таъминлаш ҳам назарда тутилади. Бу масала энг муҳим, энг асосий бўлиш билан бирга, тасодифан кун тартибидан ўрин олгани йўқ.

Тарихга бир назар ташлайлик. Бекатлар Тошкент шаҳар ижроия комитетининг фармони билан 1966 йил 21 апрелда ташкил этилган. 1969 йилдан бошлаб мунтазам ишлай бошлади. Ўшанда бекатлар учун тегишли нормаларга мувофиқ майдонларни ажратиш, уларни атрофини ўраш тадбирлари кўзда тутилмаган эди. Октябрь бозори, «Чилонзор» савдо маркази, ЦУМ ёнидаги бекатлар ниҳоятда кичик бўлганлиги учун ҳозир улардан фойдаланиб бўлмайди. Уларни қайтадан ташкил этишга тўғри келади. Бунинг устига янги бекатлар ишга тушаяпти. Жумладан, цирк биноси ёнида яқин орада янги бекат фойдаланишга топширилади. Шунинг учун ана шу бекат эгаллайдиган майдон чегараларини аниқлаш, лойиҳа-қидирув ишлари учун маблағлар ажратиш, кейинчалик эса қурилиш ва жиҳозлар учун маблағ ажратиш керак бўлади. Қисқа қилиб айтганда ана шу ишга жиддий ёндошиш керак. Бу ўринда шаҳар бошқармаси ходимларига «Автотехобслуживание» Бош бошқармаси, Маиший хизмат министрлиги, Тошкент шаҳар ижроия комитетининг архитектура-планлаштириш Бош бошқармаси ва шаҳар автомобиль инспекцияси яқиндан амалий ёрдам беришлари керак. Ҳозир эса улар пуллик бекатларга тегишли эътибор ва ғамхўрлик кўрсатмаяптилар.

Эҳтимол, янги «Пуллик бекатлардан фойдаланиш қоидаларини ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш, уларда транспортнинг барча турларидан кимга қарашидан қатъий назар, автомобиль эгаси ўз машинасини ўзи қўриқлаган тақдирда ҳам хизмат ҳақи ундириб олиш каби тартибларни назарда тутиш керакдир.

В. ҚОБУЛОВ.

Йирик конлар топилди

ДЕҲЛИ. Ғарбий Ҳиндистоннинг Ражастон штатида ярим металл рудалар —қўрғошин, рух ва миснинг йирик конлари топилди. Дастлабки текшириш маълумотлари металлга бой бўлган руда запаслари саноат кўламида ўзлаштириш учун яроқли эканлигини кўрсатди.

НОВИ-САДДА ЯРМАРКА

БЕЛГРАД. Нови — Сад шаҳрида очилган овчилик, балиқ овлаш, спорт ва туристик асбоб-анжомлар халқаро ярмаркасини 100 мингдан ортиқ томошабин келиб кўрди. Бу ердаги виставка шаҳарчаси территориясида Югославиядаги ва жаҳоннинг 17 мамлакатидаги, шу жумладан Совет Иттифоқидаги 130 фирма ва ташкилотнинг маҳсулотлари қўйилган эди.

Жаҳоннинг 11-мамлакатидаги ҳаждвчи рассомларнинг жюри танлаб олган 250 та асари орасида Совет рассоми В. Г. Петрушинский ярмарканинг фахрий дипломини олди. (ТАСС).

ДЎСТЛИК ВА ҲАМЖИҲАТЛИК ЙЎЛИДА

НИАМЕЙ. «1974 йилги Тошкент кинофестивали мен қатнашган ҳамма фестивалларнинг энг мароқлиси бўлди», — деди Нигернинг таниқли киноактери ва режиссёри Умару Ганда ТАСС мухбири билан бу ерда бўлган суҳбатда.

«Фестивалда доимий қатнашаётган биз — Африка ва Осиё кинематографиячилари қаторига бу йил Латин Америкасидаги касбдошларимиз ҳам қўшилдилар, — деди У. Бу эса, ривожланаётган мамлакатлар кино арбобларининг жуда катта анжумани муваффақиятли бўлиб чиқишига шак-шубҳасиз ёрдам берди».

«Тошкентдаги фестиваль,— деб таъкидлади У. Ганда, —ижодий тажрибани, ғояларни, фикрларни баҳам кўриш имконини берибгина қолмасдан, шу билан бирга Африка, Осиё, Латин Америка халқлари ўртасида, бутун дунё халқлари ўртасида дўстлик ва ҳамжиҳатлик вазиятини мустаҳкамлашга ҳам ёрдам берди».

Нигерлик кинематографиячи ўзининг ижодий режалари ҳақида гапириб, бундай деди: «Тошкентда бўладиган навбатдаги фестивалга мен тўла метражли бадиий лента тайёрлаяпман. Бу— ирқчиликни қоралайдиган фильм бўлади. Ҳамма шакллардаги жабр—зулмга қарши норозилик фильми бўлади».

Жиддий проблемалар

ВАШИНГТОН. Энг зарур моллар ҳамма турларининг нархи тўхтовсиз кўтарилаётганлиги, квартира ҳақи, медицина хизмати ҳақи, газ, электр учун, шаҳар транспортида қатнаш учун ва бошқа хизмат турлари учун тўланадиган ҳақнинг кескин суратда ортиб кетганлиги Америка аҳолисининг харид қувватига жиддий путур етказмоқда. Аҳолининг харид қуввати кейинги йил ичида 12 процент қисқарди. Харид қуввати кейинги 25 йил мобайнида илгари ҳеч қачон бу қадар пасайиб кетмаган эди. Ўтган йили озиқ-овқат маҳсулотлари нархи 30 процент, бензин ҳақи 50 процентдан зиёд ортди.

Бунинг натижасида ўртача ва кам миқдорда даромад олаётган американиклар катта қийинчиликларга дуч келишди. Ҳамманинг фикрича, инфляция кучайиб бораётганлиги сабабли америкаликларнинг проблемаларини ҳал этиш тобора мушкуллашмоқда. Мамлакатдаги ички бозорни назорат қилиб турган Америкадаги йирик монополиялар нарх—навони оширмоқдалар ва аҳолини очиқдан-очиқ таламоқдалар.

Конгресс вакиллар палатасининг аъзоси Р. Рандервин бундай деди: Авж олиб бораётган инфляциянинг айбдори кимлар эканлигига ишонч ҳосил қилмоқ учун маҳсулотни қайта ишлаш ва озиқ-овқатни сотиш билан шуғулланаётган нефть компаниялари монополиялари н и н г олаётган фойдасига бир назар солиш кифоядир.

Федерал резерв системасини бошқарувчилар кенгашининг раиси А. Бэрнс қуйидагиларни таъкидлади: Ҳозирги вақтда инфляция шу қадар авж олиб кетдики, бу ҳол Америка экономикасига путур етказиши ва жиддий сиёсий оқибатларга сабаб бўлиши мумкин. ТАСС.

Бизнинг муаллифларимиз

Маҳмуд Ҳасанов

Маҳмуд Ҳасанов 1968 йили Тошкент Давлат университети шарқ факультетининг Эрон-афғон бўлимини тугатган. У шу йилдан бошлаб Ўзбекистон Фанлар академияси Шарқшунослик институтида илмий ходим бўлиб ишлаб келмоқда. Ҳозир у Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, филология фанлари доктори Убайдулла Каримов раҳбарлигида медицина тарихи бўйича кандидатлик иши устида ишлаяпти.

Маҳмуд Ҳасанов газетамизда ўз мақола ва таржималари билан актив қатнашиб келмоқда. Унинг форсчадан таржима қилган «Аҳлоқи Муҳсиний», «Ҳористон», «Нигористон», «Кўнгилларнинг севгани» ва «Ўсимликлар тили» ҳамда Юсуфийнинг тиббий қоидаларини газетамиз саҳифаларида ўқигансиз.

Газетамизнинг бугунги сонида оқшомхонлар илтимосига кўра муаллифимизнинг гулоб ҳақидаги мақоласини эълон қиляпмиз.

● *Газетхон илтимоси*

Гулоб қандай ичимлик?

Ҳурматли редакция! Гулоб ичимлиги ҳақида эски адабиётларда кўп гапирилади. Гулоб нима, у қандай хислатларга эга, уни қандай тайёрлаш мумкин. Шу тўғрида маълумот беришингизни илтимос қиламиз.

О. Комилов, А. Солиҳов, Д. Исмоилов, Т. Жўраев, Н. Аҳмедов ва бошқалар.

Гулоб истеъмол қилиш ўтмишда одат тусига кирган, ундан дори-дармон сифатида, уйларни хушбўй қилиш учун, баъзи бир ширинликларни ёқимли қилиш мақсадида фойдаланилган. Аммо, кейинги пайтларда гулоб тайёрлаш ва ундан фойдаланиш унутилиб бормоқда. Ҳозирги пайтда ҳам гулобни Бухоро ва Қашқадарёнинг баъзи районларида фақат маросимлар вақтидагина уйларга сепиб, хушбўй қилиш учун тайёрлайдилар. Биз қуйида гулобнинг хислатлари ва уни тайёрлаш ҳақидаги айрим маълумотларни оқшомхонларимиз диққатига ҳавола қилмоқчимиз.

Гулоб! Бу қандай сўз?

Гулоб сўзининг асл луғавий маъноси форс-тожик тилида «гул суви» демакдир. Араблар уни «мо ул-вард» деб аташади. Деярли барча тиббий китобларда уни шу ном билан атайдилар. Арабча «мо» сув, «вард» эса, гул деган сўздир. Бу ҳам худди гулобнинг, яъни «гул суви» деган сўзнинг айнан таржимасидир. Урду ва ҳинд тилларида ҳам уни гулоб номи билан аташади.

Қайси гул?

Гулоб, гул суви дейилгандан кейин табиий ҳолда қайси гулнинг суви деган савол туғилади. Ҳа, бу сув форслар «гулисурх», араблар «варди аҳмар» деб атайдиган қизил гулнинг сувидир. Уни маҳаллий тилимизда жайдари қизил гул деб атайдилар. Аммо, бу гул йилдан-йилга камайиб бормоқда.

Абу Райҳон Берунийнинг «Сайдана фит-тиб» («Тибда фармакагнозия») деган китобида баён қилинишича, гулоб олинадиган энг яхши хушбўй ҳидли гул Ҳузистон вилоятида ўсадиган форс қизил гулидир. «Бу гулнинг япроқлари, — деб ёзади Беруний, — нозик ва юпқа бўлади. Ўта қизил ҳам эмас. Табиати жиҳатидан совуқ, ошқозон ва жигарга фойда қилади».

Берунийнинг ёзишича, гулоб тайёрлаш қадимдан форслар иши бўлган. «Гулоб тайёрлаш билан шуғулланиш, — деб ёзади Беруний, — араб ёки бошқа халқлар одати бўлмай, форсларнинг асосий машғулоти бўлган».

Беруний таърифлаган гул Ўзбекистонда ўсадиган, юқорида номи зикр қилинган, жайдари қизил гулга тўғри келади.

Ичиладиган гулоб қандай тайёрланади?

Гулдан махсус усул билан ҳайдаб олинган гул суви фақат ичиш учунгина эмас, балки, турли хил дори-дармонлар тайёрлаш учун ҳам ишлатилади. Ундан яна атир олиш учун, ширинликларни хушбўй қилиш учун ҳам фойдаланилади.

«Қорабодини кабир» китобини варақлаганда унинг ҳар бир саҳифасида турли дори тайёрлаш учун гулобдан қўшиб фойдаланганликларини кўрамиз. Ичиладиган гулобни қандай тайёрлаш мумкин?

Ибн Сино «Тиб қонунлари»нинг бешинчи томида гулоб тайёрлашнинг икки усулини кўрсатиб ўтган. Улардан бири қуйидагичадир: бир манн (476г.) шакар олиб, устига тўрт уқия (бир уқия—29, 75г.) сув қуйилади ва паст оловда қайнатилади. Сўнгра унга икки уқия гул суви солиб, оловдан туширилади ва сузиб истеъмол қилинади.

Иккинчи усули эса, қуйидагичадир: новвотдан олиб янчиб тортилади ва унинг ҳар бир қайласига (бир қайла—892,5г.) яхши тиниқ гул сувидан уч қайла солиб, паст оловда учдан бири қолгунча қайнатилади ва кўпиги олинади. (Гулобга) у қайнаб турган вақтда заъфарон солмоқчи бўлган киши унинг кўпигини олгандан кейин янчилмаган заъфаронни латтага тугиб, (гулобга) солсин ва вақти-вақти билан олиб, сиқиб турсин, то латта бўшагунча шундай қилинади. (Гулоб) пишгандан кейин унга заъфарон солинмоқчи бўлинса, у оловдан туширилади ва совимасдан бурун ичига янчилган заъфарондан солиб эзилади. Кейин шиша идишга кўтариб қуйиб ишлатилади.

Гулоб сувини қандай олиш мумкин?

Ибн Сино тавсияси бўйича гулоб тайёрлаш учун аввало гул суви муҳайё бўлиши лозим. Гул суви қандай олинади?

Москвада нашр қилинган тожик тилининг изоҳли луғатида гулоб анбиқ деб аталадиган махсус асбоб воситасида олинади дейилади. Бу унчалик тўғри эмас. Чунки, гулоб олишда асосий вазифани қаръ номли асбоб бажаради. Анбиқ бўлмаса ҳам, қамиш ёки бошқа бирор найча ёрдамида гулоб олиш мумкин. Хўш, қаръу анбиқнинг ўзи нима?

Юсуфий «Баҳр ул-жавоҳир» китобида анбиққа шундай таъриф беради: «Анбиқ қон қуйиб қўйиладиган найча шишага ўхшаш шиша идиш бўлиб, қаръ оғзига суқиб қўйилади, қаръдаги буғ анбиқ орқали ўтиб, кобала (стакан)га йиғилади».

Китобнинг бошқа ерида эса, қаръ ҳақида гапириб, қаърнинг икки маънода ишлатилишини, биринчи маъноси қовоқ, иккинчи маъноси эса, потила эканлигини кўрсатади. Потила ҳам қаръ, яъни қовоққа ўхшагани учун уни қаръ деб аташган, дейди у. Потила сўзини форсча-русча луғатларда соус сақланадиган мис идиш—кастрюлка дейилган. Потила турли даврда турлича шаклда ўзгариб келган бўлса керак. Чунки, Субҳонқулихон даврида Ҳаким Кермонийнинг «Баҳр ул-хавос» китобига шарҳ ёзганларида қаръ офтоба деб кўрсатилган. Илгари пайтларда офтобалар кўпроқ мисдан ясалар эди.

Бироқ, қаръ сўзи анбиқ билан ёнма-ён келганда кимёгарлар фойдаланган офтобага ўхшаш махсус мис асбобни тушуниш керак. Чунончи, Юсуфий «Жоме ул-фавойид» китобида тезоб олиш ҳақида ёзганда шундай дейди: «Тезоб олишнинг йўли шундайки, бир манн биллур аччиқтош ва бир манн шура туйилади, қаръу анбиқ ва кобала орқали томизилади. Буни кимёгарлар яхши билишади».

«Тиббн Юсуфий» китобининг таржимони қаръу анбиқ ва қобала расмини китобга туширган. Қаръ бу расмда бўғзи узун шиша колбага ўхшайди. У ўчоқ устига қўйиб қўйилган. Қаръ учига эса, буғ тезроқ совийдиган учи бироз кенгроқ анбиқ— найча суқилган. Анбиқ учи эса, стаканга—кобалага туширилган.

Қаръ умуман химиявий лабораторияларда ишлатиладиган ретортадир. Ретортанинг бўғзи узун бўлиб, бир томонга қийшайган бўлади. Унинг шу паст томонга қийшайган учидан буғ суюқликка айланиб, оқиб чиқади.

Ҳаким Кермонийнинг ёзишича, қаръу анбиқ воситасида олинган гулоб энг яхши гулобдир.

«Қорабодини кабир» да асбоблар воситасида олинадиган гулоб икки усулда бўлиши кўрсатилган. Булардан бири танкис, иккинчиси эса, қаръу анбиқ деб аталади. Қаръу анбиқнинг ҳам ўз навбатида кўпгина хиллари бор, дейилади китобда.

Танкис усули қуйидагича баён қилинади; қозон устига пастга қараган тешиги бор қуббали махсус қопқоқ ёпилади. Қопқоқнинг қозонга тегиб турган жойлари буғ чиқиб кетмаслиги учун хамир билан бекитилади. Қопқоқдаги тешик қаршисига совиб, суюқликка айланган томчилар йиғилиши учун бирорта идиш қўйилади. Қопқоқнинг буғни тезроқ совитиш учун совуқ сув қуйиладиган махсус кавак жойига совуқ сув қуйиб, исигач, алмаштирилиб турилади.

Халқ орасида шу усул билан гулоб олиш расм бўлган. Бухоро пединститутининг доценти, филология фанлари кандидати С. Алиев биз билан бўлган суҳбатда Бухорода баъзи маросимларни ўтказиш учун ҳозир ҳам шундай усул билан гулоб олишларини гапириб берди. Унинг айтишича, қозон устига жўмракли яна бир қозон тўнтариб қўйилар экан. Қозонга тегиб турган жойи бирор модда билан буғ чиқиб кетмаслиги учун маҳкам бекиларкан. Қозондаги гулбарглар қайнай бошлагач, буғ жўмрақлари орқали совиб ўтиб, идишга томчи-томчи бўлиб тушаркан.

Ўзбек совет энциклопедиясида ҳам гулоб олишнинг икки усули баён қилинган. Улардан бири қуйидагичадир: чинни косага гулбаргдан солинади, унинг устига қамиш найча суқилган қопқоқ ёпилади. Қозонга сув қуйиб, коса сувга қўйилади. Қамиш найча учига иккинчи қамиш найча горизонталь қилиб суқилади, учинчи бўлак найча эса, пастга қараб суқилади. Совуқ сувли челакка гул буғи йиғиладиган идиш қўйилади ва найча учи шу идишга суқиб қўйилади. Қозондаги сув қайнатилганда косадаги гулбарг суюқлиги буғланиб, найча орқали ўтиб, иккинчи идишда совийди ва йиғилади. Йиғилган суюқлик гулоб ҳисобланади.

Аммо шуни айтиш лозимки, бу усуллар билан олинган гулоб (хушбўй суюқлик) атиргул мойи ҳисобланади. Уни яна қайта-қайта ҳайдалганда бир оташли, икки оташли ва ҳоказо деб аталади ва кучли қувватга эга бўлиб, спирт ҳолатига етади. Эфир мойи (яъни бу суюқликда) 50—60 процент гераниол, 22,2 процент цитронеллол, 10 процент нерол, 2 процентгача фенилэтил спирти, эвгенол ҳамда цитроль, нонил ва бошқа альдегидлар бўлади. Бундай гулобдан фармацевтикада дорилар ҳиди ва мазасини ҳамда хусусиятини оширадиган восита сифатида қадимдан буён фойдаланиб келадилар.

Умуман, ўсимликлардан олинадигон эфир мойлари медицинада мустақил дори сифатида, организмга суркаш ёки дориларга аралаштириб касалликларга қарши ишлатишда фойдаланилади. Баъзан касалхона ва уйларнинг ҳавосини яхшилаш учун сепилади. Бундан ташқари, ундан парфюмерияда, косметикада, техникада ва озиқ-овқат саноатида ҳам фойдаланилади.

Эфир мойларининг ўсимликларда ҳосил бўлиши ҳақида турли хил назариялар бор. Уларнинг ўсимлик ҳаёти учун аҳамияти ҳалигача тўлиқ ўрганилмаган. (Тўлиқроқ маълумот олиш учун Х. Холматов ва З. Ҳабибовнинг «Фармакогнозия» китобига қаранг).

Ичиладиган гулоб тайёрлашнинг яна бир усули қуйидагича: тоза гулбарглардан олиниб, қозонга солинади. Паст оловда қайнатилади. Сўнг докада сузиб шакар қўшиб, ҳаво кирмайдиган идишга солиб, йигирма кунга яқин сақлаб турилади. Қайноғи босилгач, истеъмол қилинади.

«Баҳр ул-хавос» муаллифининг ёзишича, оқ гулдан ҳам гулоб тайёрлаш мумкин экан.

(Давоми бор).

Утган шанба куни Ўзбекистон комсомоли 40 йиллиги номли маданият ва истироҳат боғида Ўзбекистон ССР ва республика Компартиясининг 50 йиллигига бағишланган оммавий сайиллар ўтказилди. Чилонзорликлар ҳузурида Тошкент ёш томошабинлар театри, қўғирчоқ театри, Қори Ёқубов номидаги Давлат филармониясининг халқ чолғу асбоблари оркестри ва ҳаваскорларнинг чиқишлари бўлди.

СУРАТДА: «Абдулла Набиев» спектаклидан бир кўриниш. Абдулла Набиев ролида — артист Х. Саъдиев, Йўлдош Охунбобоев ролида эса Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Б. Нурмуҳамедов.

В. Белоплотов фотоси.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

ҚИСҚА САТРЛАРДА

Футбол бўйича СССР биринчилиги «А» классининг иккинчи лига командалари ўртасида иштирок этаётган Ўзбекистон коллективлари ҳам навбатдаги тўққизинчи тур ўйинларини якунладилар. Бу турда Янгиер шаҳрида маҳаллий футболчилар «Олға» (Фрунзе) командасини қабул қилдилар. Қизиқарли ўтган бу учрашув 2:1 ҳисобида мезбонлар фойдасига ҳал бўлди. Шу билан янгиерлик спортчилар командалар ўртасида жамғарилган очколар бўйича зона пешқадами — «Восток» (Усть-Каменогорск) футболчилари билан тенглашиб олдилар. Қолган учрашувлар натижаси қуйидагича: «Андижанец» — «Нефтяник» (Фарғона) 1:3, «Хонқа» (Хоразм) — «Амударё» (Чоржўй) 2:1, «Спартак» (Термиз)— «Жиззах» командаларининг учрашувлари эса 2:1 ҳисобида тугади.

* * *

Эстониянинг Пярну шаҳрида ўтказилаётган бокс мусобақасида Совет Иттифоқининг турли бурчакларидан келган 200 дан ортиқ спортчилар Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган тренер Б. Норкин раҳбарлигида ўз маҳоратларини намойиш этмоқдалар. Улар рингда бир неча марта муваффақият қозониб, томошабинлар олқишига сазовор бўлишди. Республикамизнинг олти боксчиси фахрий шоҳсупанинг юқори поғонасига кўтарилди. Улар орасида И. Муллаев, А. Ли (иккаласи «Спартак» командасидан), Д. Син («Спартак» Фарғона), М. Гавриэлов («Спартак» Самарқанд). А. Бабаянц («Буревестник» Фарғона). И. Абдулқаюмовлар («Динамо» Тошкент) бор. Тошкентлик спартакчи Ю. Бурнашев эса ўз вазни категориясида иккинчи ўринни эгаллади. А. Бабаянц ва И. Абдулқаюмовлар спорт мастери унвони нормативларини бажардилар.

* * *

Эстония пойтахтида саккиз мамлакатдан келган велоспортчилар Таллин соврини учун халқаро мусобақа ўтказдилар. Бунда тошкентлик спартакчи Александр Матвеев 100 даврали пойгада маррага биринчи бўлиб келди. Шу билан у халқаро классдаги СССР спорт мастери нормативини бажарди. Унинг клубдоши Сергей Макарихин 1000 метрга ўтказилган пойгада кумуш медаль совриндори бўлди. Кейинги йилларда Ўзбекистон велосипедчиларининг Бутуниттифоқ ва халқаро мусобақаларида муваффақиятли қатнашаётганлиги қувончлидир.

* * *

Шахмат олимпиадасининг дастлабки мусобақаларида яхши қатнашган Совет Иттифоқи шахматчилари ўз рақиблари устидан йирик ғалабага эришдилар. Улар ярим финал мусобақаларини ҳам муваффақиятли бошладилар. Шахматчиларимиз чехословакиялик гроссмейстерлар билан бўлган учрашувни 3:1 ҳисобида ўз фойдаларига ҳал қилдилар. Бу турда Карпов ва Спасский ғалаба қозонишди. Корчной билан Таль эса дуранг натижага эришдилар. Шунингдек, финал мусобақаларида Испания, Финляндия, Голландия, Венгрия, ГФР шахматчилари ҳам дастлабки ғалабани қўлга киритишди.

* * *

Тошкентда 350 дан ортиқ спортчи қатнашаётган сузиш бўйича республика шахсий команда чемпионатида пойтахтлик армиячи Фарид Гайсин 400 метрга сузишда энг яхши натижага эришди. У маррага 4 минут-у 50 секундда етиб келди. Командалараро мусобақалар «Меҳнат» спортчиларининг ғалабаси билан тугади.

Бугун ва эртага "зангори экран"да

20 ИЮНЬ — ПАЙШАНБА

Биринчи программа. Тошкент кўрсатади. 18.05 Кўрсатувлар программаси. 18.15 «Мафин ва унинг қувноқ дўстлари». Болалар учун қўғирчоқ фильм. 18.30 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Мардлик-мангулик» (ўзбек тилида). **Москва кўрсатади.** 19.00 «Хитойнинг махсус районн». 1-кўрсатув. **Тошкент кўрсатади. Рус тилида:** 19.30 «Ахборот» информацион программаси. 19.45 «Беш йилликнинг тўртинчи йили». **Узбек тилида:** 20.15 «Шеърият мухлисларига». 20.30 «Ахборот» информацион программаси. 20.50 Социалистик мусобақа илғорлари учун концерт. 21.50 Кўрсатувлар программаси. **Москва кўрсатади.** 22.00 «Вақт» информацион программаси. **Тошкент кўрсатади. Рус тилида:** 22.30 «Тошкент —Олмаота мусобақаси». 23.00 «Астронавтлар Бокуда учрашадилар». Телевизион ҳужжатли фильм.

Иккинчи программа. Тошкент кўрсатади. 19.00 «Буни ҳамма билиши керак». (рус тилида). **Москва кўрсатади.** 19.30 П. И. Чайковский номли V Халқаро конкурсида. 20.15 А. Н. Островский. «Сўнгги қурбон». А. С. Пушкин номли Ленинград Давлат академик театрининг спектакли. **Тошкент кўрсатади. Рус тилида:** 22.00 «Шогирдни тарбияланг». Телевизион ҳужжатли фильм. 22.20 «Диққат, газ». Реклама. **Москва кўрсатади** 22.30 «Сўнгги қурбон» спектаклининг давоми. 23.30 «Оперетта билан учрашув». Совет опереттаси. Ленинграддан олиб кўрсатилади. 00.30 Кўрсатувлар программаси.

Учинчи программа. Тошкент кўрсатади. 19.00 Тошкент янгиликлари. 19.15 «Депо одамлари». Ҳужжатли фильм (ўзбек тилида). **Рус тилида:** 19.25 Совет қўшиқларидан концерт. 20.00 «Ёнғиндан эҳтиёт бўлинг». 20.30 «Халқа». Бадиий фильм.

21 ИЮНЬ — ЖУМА

Биринчи программа. Москва кўрсатади. 12.00 Кўрсатувлар программаси. 12.05 Рангли телевидение. Эрталабки гимнастика машғулотлари. 12.20 Янгиликлар. 12.30 Рангли телевидение. Ўқувчилар учун кўрсатув. 13.15 «Совет характери». Телевизион очерк. 13.45 Концерт. 14.15 Рангли телевидение. «Эртак кетидан эртак». Телевизион фильм-балет. 15.20 Кўрсатувлар программаси. 15.25 Рангли телевидение. «Табиат ва инсон». 15.55 «Полк ўғли». Болалар учун бадиий фильм. 17.10 Рангли телевидение. Болалар учун. «Ҳар бир расмда акс этар қуёш». **Тошкент кўрсатади.** 17.25 Кўрсатувлар программаси. **Рус тилида:** 17.35 Болалар учун мультфильм. 17.50 «Старшеклассник» программаси. 18.30 «Дирижёр бугун сиз билан». Музикали кўрсатув. 19.10 «Ахборот» информацион программаси. 19.25 «Аҳолига кўплаб товарлар» (ўзбек тилида). **Москва кўрсатади.** 19.50 «Хитойнинг махсус районн». 2-кўрсатув. **Тошкент кўрсатади. Узбек тилида:** 20.20 Ҳасан Пўлат ижоди. 20.50 «Ахборот» информацион программаси. 21.10 «Илғор ғаллакорларга тенглашинг». 21.25 Ўзбекистон телевидениеси ва радиоси хорининг концерти. 21.55 Кўрсатувлар программаси. **Москва кўрсатади.** 22.00 «Вақт» информацион программаси. 22.30 Футбол бўйича СССР кубоги. Чорак финал 24.00 Кўрсатувлар программаси.

Иккинчи программа. Тошкент кўрсатади. 11.00 Рангли телевидение. «Билмасвой—рассом». Болалар учун мультфильм. 11.20 Ўқувчилар учун. «Биз — ёш табиатшуносларимиз» (ўзбек тилида) **Москва кўрсатади.** 17.25 «Бокс бўйича халқаро мусобақалар». Ленинграддан олиб кўрсатилади. 18.00 Музикали календарь. 18.30 Янгиликлар. 18.40 «Бахтли бўлиш учун...». Телевизион бадиий фильм премьераси. **Тошкент кўрсатади.** 19.50 Ҳужжатли фильм (ўзбек тилида) **Москва кўрсатади.** 20.20 Рангли телевидение. «Останкино концерт студияси таклиф этади». Қўшиқлар кечаси. **Тошкент кўрсатади. Узбек тилида:** 22.00 Ҳужжатли кино экрани. 22.30 «Ёшлик» татар ансамблининг концерти. 23.00 «Қотилликда айбланадилар». Бадиий фильм.

Учинчи программа. Тошкент кўрсатади. Рус тилида: 19.15 «Кичик Тиук Москвага боради». Телевизион фильм. 20.05 Тошкент шаҳри ва Тошкент области меҳнаткашлари учун телевизион программа. 20.25 «Алёшанинг севгиси». Бадиий фильм.

Реклама ва эълонлар

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 20|VI да **ХОРЕОГРАФИЯ БИЛИМ ЮРТИ УҚУВЧИЛАРИНИНГ ҲИСОБОТ КОНЦЕРТИ,** 22|VI да **Севги тумори.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 20|VI да **Ой тутилган тунда.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 20|VI да **Хонума Хоним.**

Кино

20 ИЮНДА

Макеннинг олтинлари — САНЪАТ САРОЙИ (кечқурун).

Сибирлик бобо — «ЎЗБЕКИСТОН», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», НАВОИЙ номли, С. РАҲИМОВ номли (кечқурун).

Кумуш кўл хазинаси — «МОСКВА» (жуфт соатларда, кечқурун).

Соялар чошгоҳда йўқолади — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун).

Қизил бодрезак — «ДРУЖБА» (кечқурун).

21 ИЮНДА

Кумуш кўл хазинаси — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун), «ЧАЙКА» (12.00, 17.00, 19.00).

Соялар чошгоҳда йўқолади — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Ерда ҳаёт бўлсин деб — «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Қизил бодрезак — «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун), «ЧАЙКА»— (16.00, 18.00, 21.45).

Сибирлик бобо — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Тошкент шаҳар Октябрь районидаги 54-кечки-ёшлар мактаби томонидан **Асаджон Қодиров Тешабоевич** номига берилган 701419 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

УЗБЕКИСТОН ССР ЭНЕРГЕТИКА ВА ЭЛЕКТРЛАШТИРИШ МИНИСТРЛИГИ БАЗАСИДА

104-ШАҲАР УРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1974—75 ЎҚУВ ЙИЛИ УЧУН ҚУЙИДАГИ МУТАХАССИСЛИКЛАР БЎЙИЧА

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

КОНТРОЛЬ-ЎЛЧОВ АСБОБЛАРИ ВА АВТОМАТИКА БЎЙИЧА ЭЛЕКТРОСЛЕСАРЬ.

УҚИШ МУДДАТИ 1, 2—3 йил;

ТЕПЛОТЕХНИКА УСКУНАЛАРИ МОНТАЖИ ВА РЕМОНТИ БЎЙИЧА ЭЛЕКТРОСЛЕСАРЬ, ЭЛЕКТРОМОНТАЖЧИ

Уқиш муддати — 3 йил;

ТАҚСИМОТ ҚУРИЛМАЛАРИ МОНТАЖИ ВА РЕМОНТИ БЎЙИЧА ЭЛЕКТРОСЛЕСАРЬ, ЕРИТИШ ВА КУЧЛАНИШ ТАРМОҚЛАРИ ВА ЭЛЕКТР УСКУНАЛАРИ БЎЙИЧА ЭЛЕКТРОМОНТАЖЧИ

Уқиш муддати — 2 йил;

ҲАВО ЛИНИЯЛАРИ ВА ЭЛЕКТР УЗАТГИЧЛАР МОНТАЖИ ВА РЕМОНТИ БЎЙИЧА ЭЛЕКТР МОНТАЖЧИ, ГРЭС БОШҚАРМАСИ БЛОК СИСТЕМАСИ МАШИНИСТИ ЕРДАМЧИСИ

Уқиш муддати — 1 йил.

Билим юртига 8-синф ҳажмида маълумотга эга бўлган 15 ва ундан катта ёшдаги йигит ва қизлар қабул қилинади.

Уқувчилар мутахассислик билан бирга ўрта маълумот тўғрисида ҳужжат оладилар.

Билим юртини аъло баҳолар билан тугатганлар ўз хоҳишлари бўйича олий ўқув юртларига йўлланма олишлари мумкин.

Бир ва икки йил ўқийдиганлар группасига 8—10-синф ҳажмида маълумотли, 16 ва ундан катта ёшдаги йигит ва қизлар қабул қилинади.

Ҳамма ўқувчилар кийим-бош, кунига уч маҳал бепул овқат, ишлаб чиқариш практикаси даврида пул мукофоти билан таъминланадилар.

Совет Армияси сафидан ҳарбий хизматни ўтаб қайтганлар қисқа муддатли ўқишга қабул қилинадилар ва 70 сўм ҳажмида стипендия билан таъминланадилар.

БОШҚА ШАҲАРДАН КЕЛГАНЛАРГА ЕТОҚХОНА БЕРИЛАДИ.

Кирувчилар: билим юрти директори номига ёзилган ариза, маълумоти тўғрисидаги ҳужжат, 6 дона фотосурат, (3x4 см.) турар жойидан справка, таржимаи ҳоли, медицина справкасини топширадилар.

Паспорт ва ҳарбий билет шахсан кўрсатилади.

ҲУЖЖАТЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНМОҚДА.

Машғулотлар июнь ойида ва 1 сентябрда бошланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент область, Орджоникидзе район, ТашГРЭС посёлкаси (62-автобусда ТашГРЭСгача), телефон 62-16-16, коммутатор, қўшимча 6—12, 6—26, 3—18.

АНҲОР БУЙИДА.

Х. Мирзакаримов фотоэтюди.

ХОРАЗМНИНГ АРХЕОЛОГИК КАРТАСИ

УРГАНЧ. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Қорақалпоғистон филиали ҳузуридаги Н. Довқораев номли тарих, тил ва адабиёт институтининг экспедицияси Шовот районидаги Ваянган шаҳарчасидаги қадимги иморатларни тадқиқ этишга киришди. Қазилмалардан маълум бўлишича, Ваянган қадимги Хоразм даврида вужудга келган ва мўғуллар истеълоси — XIII асрнинг охиригача турган. Шаҳар баланд деворлар, сувга тўлдирилган чуқур ҳандақ билан ўралган.

Қорақалпоғистонлик археологлар СССР Фанлар академиясининг Хоразм экспедицияси ва бошқа илмий муассасалар бошлаган тадқиқотларни давом эттириб, Хоразм областида далада иккинчи мавсумни тугатаяптилар. Ўтмишнинг анчагина мароқли саҳифаларини ўқиб чиқиш керак.

Тарих фанлари кандидати М. Мамбетуллаев бошчилигидаги экспедиция воҳанинг Ҳазорасп районида ва бошқа районларида бўлади. Унинг мақсади Хоразм областининг археологик картасини тузишдан иборат.

(ЎзТАГ).

ПИОНЕРЛАР ЛАГЕРИ ОЧИЛДИ

Шаҳрисабздан унчалик узоқда бўлмаган тоғли ердаги хушманзара жойда янги пионер лагери очилди. Пионер лагерига 60 ўқувчи келди. Ям-яшил шаҳарчада болалар учун ҳамма қулайликлар яратилган. Эртаклар асосидаги расмлар билан безатилган саккизта дам олиш корпуси, овқатланиш зали, нарвончалар, арғимчоқлар дарахтлар ичида жойлашган. Унинг ёнида зилол сувли ҳовуз бор.

Пионер лагерини болаларга «Қаршипромжилстрой» тресги коллективи совға қилди.

Редактор С. М. КАРОМАТОВ.

Тошкент оқшоми 4 бет. 20 ИЮНЬ, 1974 й.

ОРГАН ТАШКЕНТСКОГО ГОРКОМА КП УЗБЕКИСТАНА И ТАШГОРСОВЕТА

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.000; ТОШКЕНТ, ГСП, ДЗЕРЖИНСКИЙ КЎЧАСИ, 15-УЙ.

Р—10589. Узбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64579. Нашр А—3145.

ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор—33-02-49 дан 33-02-58 гача, Эълонлар бўлими—33-81-42.